

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Första kammaren.

Nr 9.

Onsdagen den 4 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Holmquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 45, med förslag till omorganisation av vattenfallsstyrelsen m. m.;

nr 46, angående tillstånd för tygförvaltaren C. A. F. Almquist att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring;

nr 48, angående anläggande av en kabel för riksledningar mellan Stockholm och Göteborg; samt

nr 49, angående fortsatt tillämpning av gällande telefon- och telegramavgifter.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets memorial nr 1, i anledning av första kammarens remiss av motion nr 152, av herr *Ekman*, Carl Gustaf, m. fl., om åvägabringande av utredning och förslag beträffande ändring i sättet för kommuns medverkan vid avgörandet av ärenden, som röra handeln med rusdrycker, samt andra kammarens remiss av motion nr 218, av herr *Moberger* m. fl., om skr velse till Kungl. Maj:t angående ändring i sättet för utö vandet av den kommunerna tillkommande medverkan vid avgörandet av ärenden, som röra handeln med rusdrycker; samt

jordbruksutskottets memorial nr 7, i anledning av remiss från kamrarna av väckta motioner angående statsunderstöd till lokala hemslöjdsföreningar.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 28 av sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anvisande av medel för utförande av om- och påbyggnadsarbeten å de i kvarteret *Grönlandet* norra i Stockholm uppförda byggnaderna.

*Ang. vissa ar-
belen å bygg-
naderna i
kvarteret
Grönlandet
norra i Stock-
holm.*

I detta utlåtande hade utskottet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte för utförande, i enlighet med i statsrådsprotokollet

Första kammarens protokoll 1920. Nr 9.

Ang. vissa arbeten å byggnaderna i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm.

över civilärenden den 7 januari 1920 angivet förslag, av om- och påbyggnadsarbeten å de i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm befintliga byggnaderna, utöver de av riksdagen härför anslagna belopp, sammanlagt 2,500,000 kronor, å extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag å 2,400,000 kronor.

(Forts.)

Herr vice talmannen: Herr greve och talman, mina herrar! Den, som följt detta ärendes behandling vid föregående riksdagar — det gäller nämligen ombyggnad av vetenskapsakademien och dess apterande för såväl medicinalstyrelsen som tandläkarinstitutet — skall finna, att detsamma icke blivit avgjort. För varje gång ärendet framkommit antingen hos regeringen eller riksdagen hava kostnaderna ställt sig allt högre och högre, vilket icke innebär någon överraskning för den, som känner byggnadsförhållandena i Stockholm. Utskottet har nu gjort ett uttalande i den lovliga avsikten att binda Kungl. Maj:t vid den minsta möjliga kostnad. Emellertid är det vissa meddelanden och uppgifter, som föralett mig att hemställa, att ärendet måtte återremitteras till statsutskottet för vidare dryftning. Det torde vara lämpligast, att ärendet behandlas på detta sätt, och jag hoppas, att det snart ånyo skall föreligga hos riksdagen, enär det är ett trängande behov att tillgodose de institutioner, vilkas inrymmande i den ombyggda vetenskapsakademien det nu är fråga om. Jag hemställer alltså, att ärendet måtte till statsutskottet återremitteras.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på förevarande utlåtande endast yrkats att detsamma skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i utlåtandet hemställt samt vidare på återremiss; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 16, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t uti propositionen om tilläggsstat för år 1920 gjorda framställningar om anslag till postverket jämte en i ämnet väckt motion, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om beredande av kredit vid export av färsk fisk till Tyskland.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckta motioner om beredande av kredit vid export av färsk fisk till Tyskland.

Uti en inom andra kammaren väckt, till statsutskottet remitterad motion nr 25, hade herr A. Alexandersson m. fl. hemställt, att riksdagen ville huvudsakligen i överensstämmelse med vissa i motionen närmare angivna grunder lämna Tyskland en kredit av 3,000,000 kronor för inköp av färsk sill från vår västkust under där nu pågående

sillfiskesäsong, och anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga de åtgärder, som befunnas nödiga för utnyttjande av denna kredit.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.*

(Forts.)

Vidare hade herr *S. Jönsson* i Fridhill m. fl., i en inom samma kammare väckt motion nr 228, hemställt, att riksdagen ville lämna Tyskland en kredit av en miljon kronor för inköp av fisk från södra Sverige och anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga de åtgärder, som befunnas nödiga för utnyttjande av denna kredit.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande av anförda orsaker hemställt, att riksdagen i anledning av herr *Alexanderssons* m. fl. och herr *Jönssons* i Fridhill m. fl. berörda motioner måtte medgiva, att svenska staten finge i anslutning till i utlåtandet angivna grunder och i enlighet med de bestämmelser i övrigt, som Kungl. Maj:t skulle äga utfärda, ikläda sig betalningsansvar intill belopp av sammanlagt högst 3,000,000 kronor för viss del av köpeskillingen för färsk fisk, exporterad till Tyskland under år 1920.

Vid utlåtandet fanns fogad en reservation av herrar *S. H. Kvarnzelius*, *C. J. G. Swartz*, *J. Nilsson* i Skottlandshus, *H. F. Lamm*, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *O. H:son Waldén*, *P. A. Hansson* i Stockholm, *O. Nilsson* i Örebro och *K. A. W. Björck* i Jönköping, vilka ansatt, att utskottets yttrande bort hava viss angiven lydelse och att utskottet bort hemställa, att herr *Alexanderssons* m. fl. och herr *Jönssons* i Fridhill m. fl. berörda motioner icke måtte av riksdagen bifallas.

Herr Swartz: Herr talman, mina herrar! Att det världskrig, som pågått under så många år och som nu anses vara avslutat medfört vittgående följder av många slag, är ju allmänt bekant, ävensom att desamma komma att äga bestånd ganska länge. En av dessa följder, som måste springa i ögonen, är penningförhållandenas gestaltning både inom vart och ett land för sig och särskilt i förhållandet länderna inbördes emellan. Speciellt är det fallet med Tyskland och de med detta land likställda makternas valuta. Denna valuta har sjunkit ofantligt djupt och sjunkandet pågår. Det är därför svårt att betala importen. Att under sådana förhållanden fordran på långvarig kredit framkommit, ligger ju alldeles i sakens natur, och den fordran har icke minst från Sveriges sida tillmötesgåtts både från enskilda och bankerna. Det har gått så långt, att såväl exportörerna som bankerna ställt sig mycket betänksamma mot att fortgå på den vägen, och detta har särskilt kommit till uttryck inom den näringsgren det här är fråga om. Enligt vad som meddelats mig, ha både exportörer och bankerna ställt sig mycket tveksamma, mycket avvoga, så att säga, mot en utsträckt kredit i ändamål att kunna sälja den svenska fisken, särskilt den svenska sillen till Tyskland. Efter vad jag inhämtat, har en sådan kredit på sista tiden i någon mån medgivits, men den har varit för liten, och samtidigt har i dessa sista dagar en stor fångst ägt rum. Det är således icke underligt, att man letat

Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)

efter möjliga utvägar för åstadkommande av den lättnad för exporten, som varit nödvändig för att export över huvud taget skulle komma till stånd. Att man därvid riktat sina tankar på statens garanti, är en sak, som varit ganska naturlig för den, som det närmast ankommer på. Är det icke någon annan som kan hjälpa, så veta vi alla, att det mer och mer blivit fråga om, att staten skall hjälpa. Det är icke heller underligt, att lantbruksstyrelsen ur de synpunkter, som för densamma närmast måste anses böra läggas på denna fråga, för sin del tillstyrkt, att en sådan kredit skulle lämnas.

Men det är väl ändå fråga om, huruvida icke synnerligt starka betänkligheter måste möta, innan man giver sig in på en sådan väg. Det är första gången en fråga av denna beskaffenhet blir föremål för riksdagens prövning. Det är ett mycket viktigt avgörande som förestår, och det är därför nödvändigt, att man noga betänker sig och noga överväger, vart denna väg leder och med all sannolikhet kommer att leda, för den händelse man tager det första steget på densamma. Det är ju dock så, att fiskerinäringen och särskilt sillfisket, som det här är fråga om, ingalunda är den enda näring, som kan vara i behov av liknande åtgärder, som för densammas vidkommande nu ifrågasättes. Det finnes svårigheter på många håll, som äro minst lika stora, men som kanske icke falla så bjärt i ögonen som i detta fall. Det är ett par särskilda omständigheter, som göra, att man vid ett ytligt betraktande kan finna, att det finnes skäl, som kunna göra ett ingripande från statens sida försvarligt i denna fråga utan att man därför behöver befara, att de skola tagas som motiv för ett ingripande av liknande art på andra områden.

Den närmaste omständigheten skulle då vara, att fångsten av sill är koncentrerad på en kort tid. Är det så, att man icke begagnar sig av den, är tiden försuttet, och den hjälp, man skulle få nu, tjänar ingenting till, om man får den längre fram.

Den andra omständigheten är, att det här är fråga om livsmedel. Om man icke tillvaratager livsmedel, gå de förlorade. Antingen fiskar man upp sillen, och då ruttnar den, eller också fiskar man icke upp den, den går i sjön, och då finnes ingen möjlighet att kunna tillgodogöra sig den.

Det är naturligt, att påpekandet av den sistnämnda omständigheten bör utöva en viss inverkan på känslorna hos dem, som ha med dessa saker att skaffa. Det är icke tilltalande utsikter, som därvidlag rullas upp, men jag måste säga, att i den föreliggande frågan denna synpunkt icke är riktig. Det är icke så, att det här är fråga om livsmedel i och för tillgodoseende av livsmedelsbehovet. Det inhemska behovet av sill och fisk bl'r utan tvivel tillgodosett, oavsett om vi exportera till Tyskland eller icke, och vad Tyskland beträffar är det icke fråga om att bereda detta land tillgång till vad det eljest skulle komma att sakna eller visa det någon slags välgörenhet. Skälet till framställningen har tvärtom varit det, att vi icke böra lämna Tyskland tillfälle att förse sig med sitt behov från Norge, utan det skulle komma från Sverige. Vi veta, att Norge gått in på villkor av denna beskaffenhet: det lämnar kre-

dit för, som jag vill minnas, ett belopp av 15 miljoner kronor. Halva krediten lämnas med statsgaranti för att möjliggöra export av sill till Tyskland; så att detta land får nog vad det i det avseendet behöver och kan taga emot. Vilka skäl, som gjorts gällande för Norges handlingssätt tillåter jag mig icke bedöma, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att för Norge betyder fiskerinäringen mycket mera än för oss här i Sverige. Jag menar således, att det är ett mera allmänt intresse, som där gör sig gällande än vad här är fallet. Det är alldeles icke fråga om att på något vis göra det lättare för Tyskland att komma åt sitt behov av sill; det är icke meningen att utöva välgörenhet mot Tyskland, det framgår tydligt av de uppgifter, som lämnas i motionerna angående vad man tänkt med avseende å priset. Såsom herrarna kunna se av motionerna beräknas priset per hektoliter vid järnvägssstationen i Göteborg till 30 kronor. En hektoliter är enligt uppgift omkring 90 kilogram. Med nuvarande kurs motsvarar 30 kronor ungefär 500 mark per hektoliter, d. v. s. 5 1/2 ma k per kilogram. Men härtill kommer frakt och omkostnader för allt annat, innan det kommer till konsumenterna, och det skulle icke förvåna mig, om priset stege till 8 å 10 mark per kilogram. Någon välgörenhet kan icke ligga i detta. Vill man öva välgörenhet — och det finnes ju starka skäl därtill — skall man göra på det sätt regeringen förklarar sig ämna föreslå med avseende på Röda korsets verksamhet, och lämna ett anslag för en gång till inköp av sill, avsedd att ställas till Tysklands disposition. Om man icke gör det, tror jag, att man kan lämna konsumentintresset ur sikte. Nej, det är här meningen att hjälpa fiskarne, upphjälpa deras ekonomi och göra det möjligt för dem att till gott pris kunna realisera sin fångst. Det är icke fråga om vare sig den svenska sillen eller de tyska konsumenterna utan om de svenska fiskarne.

Nu vare det långt ifrån mig att vilja förneka, att det ligger mycket behjärtansvärt i detta syfte, och särskilt kan man icke undgå att känna stor sympati och medkänsla just för fiskarne och kanske icke minst för de bohusländska fiskarne, när man tänker på, huru farouppfyllt deras yrke varit under de gångna krigsåren och att de skött sitt yrke så, att de i sin mån försett landet med livsmedel. Det är alltsammans faktorer, som naturligtvis tala till förmån för denna framställning och därtill kommer, såsom jag förut nämnt, att fångsttiden är begränsad, vilket kommer behovet av stöd att klarare framträda. Det oaktat vågar jag påstå, att man måste vid kallt övervägande — och det är alldeles nödvändigt att i sådana ting som detta behålla huvudet kallt, även om hjärtat är varmt — ovillkorligen fråga sig, vart den väg leder, som vi skulle slå in på.

Ja, jag har redan framhållit, att denna klass av medborgare ingalunda är den enda, som kämpar med svårigheter. Finansrådet har kraftigt understrukit detta och framhållit, att liknande framställningar med lika stort fog kunna göras från andra håll som från detta. Finansrådet har även framhållit, huruledes ett fortgående på den vägen vore synnerligen riskabelt för hela vår svenska finansiella ställning, och ansett lämpligast, att man i ett fall som detta bör söka

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk sill till
Tyskland.
(Forts.)*

Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)

åstadkomma varuutbyte mellan utlandet och Sverige. Utan tvivel skulle också den vägen medföra fördelar av sådan beskaffenhet, att man möjligen där skulle kunna tänka på en medverkan från statens sida för att en sådan institution, som skulle förmedla varuutbytet, skulle komma till stånd. Denna fråga föreligger emellertid icke nu, utan det gäller här endast den sista frågan, om man skall lämna penningkredit. Jag säger då ännu en gång, att det finnes många andra näringar i vårt land, som kämpa med alldeles samma svårigheter som denna. Det finnes åtskilliga industrier, som icke kunna exportera något av sina varor, de måste antingen lägga på lager eller lämna kredit eller lägga ned sin rörelse. Nu är det så, att de på många håll arbetat på lager i mycket stor utsträckning och icke vidare våga lämna krediter på egen risk, varför endast det sista alternativet återstår, om det icke redan inträffat. Följden blir, att det blir arbetslöshet, och det skulle mycket förvåna mig, för den händelse man går in på denna väg, om icke arbetarna skulle komma att göra framställning om liknande möjlighets beredande för industriens upprätthållande som man här vill göra för fisket, och jag är övertygad om, att en sådan framställning icke låte sig avvisas med hänvisning till, att vi här ha att göra icke med fiskarne utan med sillen. Jag tror, att de skulle komma att säga, att det icke är fråga om det utan om människorna i båda fallen.

Att en framställning av denna beskaffenhet drager med sig konsekvenser synes mig framgå därav, att liknande framställningar som den, som framkommit från Bohuslän, numera framkommit från Blekinge och andra provinser i södra Sverige, och om jag icke är illa underrättad, komma ytterligare framställningar att göras om vidsträckt kredit åt andra håll i samma syfte. Jag tror därför icke, att man får slå sig till ro med den tanken, att det ingen fara är å färde, om vi slå in på denna väg. Dessutom vill jag fråga: Tro herrarna att, om vi göra detta i år för sillfiskets skull, det är slut ens för denna närings vidkommande? Varför skall man tro, att det nästa år blir bättre? Äro utsikterna i världen av den beskaffenhet, att man med någon sannolikhet kan hängiva sig åt en sådan förhoppning? Här är det fråga om en kredit på tre år, och det är således klart, att man anser, att det under de nästa tre åren icke blir någon ändring i avseende å behovet av kredit. Men man kommer givetvis att fiska sill nästa år och året därpå, och det ligger då nära till hands att man med hänvisning till vad som skett i år kommer att säga: Vi kunna icke exportera med mindre vi få hjälp även i år, var så god och giv oss den: det är ju ingen konsekvens i edert handlingssätt, om ni icke göra detta.

Jag tror således, att huru man än ser frågan, så blir det ofantligt vittutseende saker man giver sig in på.

Nu har det saets från somliga håll, att det är ingen risk, ty det är meningen att få igen alltihop. Ja, visst, det är ju alltid meningen att slippa ifrån att betala borgen: men jag tror, att lika litet som man i det vanliga mänskliga livet kan vara säker på att slippa ifrån obehag härav, lika litet kan man räkna härfpå i detta fall. Och

jag tror, att man med litet blick för förhållandena i världen, sådana de äro och sådan de komma att gestalta sig under den närmaste tiden, måste avstå från denna vackra men alltför sangviniska förhoppning. Tro herrarna, att Tyskland under trycket av de fredsvillkor, som blivit detsamma pålagda, under försöket att klara ut vad det är skyldigt — tro herrarna, att Tyskland i denna situation inom, jag skulle vilja säga, överskådlig tid kan undvara en kredit av den beskaffenhet det här är fråga om? Jag tror det icke.

Det är utan tvivel vissheten om konsekvenser av detta slag, som varit anledningen till den ställning regeringen intagit i denna fråga. Regeringen har haft frågan under noggrant övervägande icke en utan flera gånger. Redan i september månad i fjol gjordes framställning till regeringen om hjälp. Lantbruksstyrelsen tillstyrkte. Finansrådet tillstyrkte också under den förutsättningen, att det kunde bli varuutbyte och högst ett års kredit. Huruvida staten skulle garantera denna kredit, ville de icke giva sig in på, men de fäste uppmärksamheten på de farliga konsekvenser det kunde medföra. Regeringen fattade den 12 december det beslutet, att framställningen icke skulle till någon dess åtgärd föranleda, men försöket uppgavs icke. Under mellandagarna hölls ett möte i Göteborg mellan de intresserade, och vid detta möte var, enligt vad som meddelats mig finansministern närvarande. Likaledes har det meddelats mig, att finansministern med det goda hjärta, för vilket han är känd, ställde sig välvillig till själva frågan och gärna velat hjälpa, om det funnits någon möjlighet. Efter vad som vidare sagts mig föredrogs saken efter hans återkomst ånyo i regeringen, som emellertid icke fann sig böra ändra mening. Det enda motiv, som skulle kunna föranleda ett beslut i denna riktning vore, om ett sådant nödtillstånd föreläge, att hjälp ovillkorligen måste lämnas och denna hjälp icke kunde givas på lämpligare eller bättre sätt. Givetvis har regeringen, som ju är landets faderliga myndighet och som har det bästa tillfälle att kunna överskåda allting i den vägen, noga övernäget den sidan av saken; men det oaktat har regeringen, som jag anser, på mycket goda grunder stannat vid det beslut som den gjort. Skall det hjälpas, så finnes det utan tvivel bättre sätt och mindre riskabla medel än dessa.

Då blir frågan: Skall under sådana förhållanden riksdagen åtaga sig ett ansvar, som regeringen efter noggrant övervägande icke funnit sig kunna ikläda sig? För mig synes detta totalt omöjligt. Det blir, så vitt jag förstår, ett divisionsansvar av synnerligen betänklig art, ett ansvar, som man åtager sig utan att ha för sig klargjort följderna av detsamma. Det blir ett beslut, fattat i känslans tecken, men utan förståelse av risken av ett sådant beslut, och denna risk kunna jag och mina medreservanter icke påtaga oss. Jag måste därför å egna och mina medreservanterns vägnar yrka avslag å statsutskottets hemställan och bifall till den av mig m. fl. avgivna, vid betänkandet fogade reservationen.

Herr statsrådet Thorsson: Herr greve och talman, mina herrar! Då detta ärende redan förut varit föremål för Kungl. Maj:ts

*Om beredande
av kredit vid
export av
färske fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

Om beredande av kredit vid export av färsk fisk till Tyskland. behandling, anser jag mig skyldig att säga några ord vid behandlingen av detsamma.

Det belopp, som här begäres, är ju i och för sig icke av någon så stor omfattning, att det enbart skulle inverka något menligt på vår finansiella hushållning. Då regeringen hade att taga ställning till föreliggande fråga, kunde den emellertid icke se den isolerad såsom sådan, utan den måste ses i samband med hela den övriga utrikes handeln, som vi under en tid bedrivit. Det är ju känt, att vi på grund av de ekonomiska svårigheter, som uppstått till följd av kriget, nödgats för att kunna halla i gång vår industri pålägga nationen avsevärda utgifter. De började på det sättet, att vi för att få in särskilt stenkol från Tyskland, måste ikläda oss avsevärda utgifter för att kontant betala de varor vi fingo in därifrån, oaktat vi hade stora tillgodohavanden redan då. Som konsekvens förde detta med sig, att vi vid det stora handelsavtalet med ententen också måste åtaga oss att betala vissa penningbelopp per månad för det varuutbyte vi hade utöver vad vi skickade ut. Härutöver påtogo sig de enskilda industrierna att lämna en avsevärd kredit både åt det ena och det andra hållet för att genom denna åtgärd få avsättning för sina varor. Därigenom har penningbehovet tilltagit i en sådan omfattning, att det ju väckt åtskilligt resonemang om huruvida detta i och för sig vore klok hushållning. Emellertid, sedan kriget avslutats, hava icke anspråken på kredit avstannat, utan de hava fullföljts lika intensivt och i vissa fall intensivare än under kriget, och det har gjort, att regeringen måst vid ett par tillfällen ställas inför ganska allvarliga ekonomiska uppgifter. Man har krävt, att statsmakterna skulle finansiera ganska omfattande affärer genom att lämna lån till olika länder, för att de med dessa medel skulle kunna betala här i landet köpta varor. Dessa senare transaktioner hava ju vissa likheter med det förslag, som nu föreligger. Det är riktigt, som den nu föregående talaren meddelade, att regeringen i intet av dessa fall ansett sig kunna biträda de gjorda framställningarna, och detta är en av anledningarna, att man icke heller kunnat biträda det från fiskeriintressets målsmän framställda anspråket strax före jul. Emellertid, i samma mån vi närmade oss den tid, när verkligen exporten skulle ske, blev naturligtvis kravet ifrån västkusten allt starkare att statsmakterna skulle medverka till, att fiskarne kunde avsätta sina varor. I det syftet anordnades ett möte i Göteborg inför landshövdingen, där de intresserade parterna överlade om sättet att ordna denna fråga. Det framhölls då som en särställning för denna näring, att vi saknade tillräckligt med salterier och rökerier för att tillvarataga de eventuella fångsterna, om de bleve av en sådan omfattning, att de icke kunde i färskt tillstånd konsumeras. Och man betonade vikten av, att denna nationalegendom icke därigenom skulle gå förlorad. De framställningar, som gjordes där nere, verkade så övertygande, att jag där utfärdade den förbindelsen, att jag inför regeringen skulle framlägga de synpunkter, som hade vid mötet framhållits. Detta gjorde jag ock mycket samvetsgrant. Jag framförde vad vid mötet förekommit, samtidigt som jag inför regeringen fram-

höll de ekonomiska synpunkter, som man icke kan komma förbi, när man behandlar en fråga av denna art, tillstyrkte jag dock att staten i någon man skulle gå med på att täcka den ifrågasatta krediten. Regeringen kom då efter mycket ingående överläggning till den upplåtningen, att den med hänsyn till konsekvenserna icke kunde gå med på att framlägga en proposition inför riksdagen. Efter detta sammanträde inom regeringen har nu någonting annat inträffat; det har öppnats möjlighet till, att vi skulle kunna få avsättning för våra varor österut i större utsträckning än hittills skett. Jag vill ej fördölja för kamrarna, att i och med denna ljusning på avsättningsmarknaden hava också riktats direkta framställningar till mig, att jag skulle inom regeringen och riksdagen verka för, att nödiga medel ställdes till förfogande för att finansiera de ifrågasatta varuförsäljningarna. I och med detta kommer ju ett nytt moment till, som inväver denna fråga ibland de många andra. Det är ingalunda så, att de framställningar, som äro gjorda, särskilt om en kredit österut, äro gjorda av enskilda personer. Vissa av dessa framställningar äro rekommenderade av flera av landets förnämsta exportörer. Det föreligger således krav, vilkas tillgodoseende kunna ställa mycket stora anspråk på statskassan.

Jag har, utan att vilja taga någon ställning till föreliggande fråga, velat lämna kammaren det meddelandet, att anspråken på statskassan för att finansiera den marknad vi kunna möta bli allt större och större och framställas i allt mer bestämd form. Vi ha då, så vitt jag kan förstå, ingenting annat än att från rent nationell synpunkt bedöma de föreliggande frågorna och vi ha att spörja oss, om våra tillgångar tillåta, att vi ytterligare genom uppjudande av de nationella resurserna skaffa oss nödigt rörelsekapital för att därmed finansiera vad vi skola sälja på kredit. Jag skulle tro, att om jag i detta nu räknar tillsammans de värden och fordringar, som svenskar hava i utlandet på olika håll och av olika anledningar, måste dessa uppgå till inemot två miljarder. Stora belopp av dessa värden och fordringar riskeras att gå förlorade för sina ägare på grund av de osäkra förhållanden, som råda ute i Europa. Det är uppenbart, att ett land med våra tillgångar icke utan vidare kan fortsätta med en ekonomisk politik, som verkar försämrande på vår valuta.

Det är dessa synpunkter jag ansett mig böra framhålla vid behandlingen av detta ärende, ty beslutet i denna fråga kommer naturligtvis att följas av konsekvenser, som riksdagen måste taga, när det gäller belopp av betydligt större storlek än detta.

Herr Lindblad: Om de upplysningar, som nu lämnats av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, hade förelegat vid behandlingen av detta ärende inom statsutskottet, tror jag, att den betänksamhet utskottet haft, när det fattade sitt beslut, kanske hade varit något större. Ätminstone måste jag säga, att jag tror, att jag för min del hade betänkt mig än en gång, innan jag biträtt utskottets hemställan. Men då dessa upplysningar icke före'ågo, ansåg jag vid behandlingen av detta ärende, att de framförda synpunkterna

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.*

(Forts.)

Om beräcände från reservanterna icke voro tillräckligt bärande för att icke giva mitt av kredit vid bifall till famställningen ifråga.

Det är sant och riktigt, att det kan följa konsekvenser med ett export av bifall till denna utskottets hemställan, men det är också sant, enligt färsk fisk till Tyskland. min mening, att dessa konsekvenser dock icke äro av det slag man (Forts.) här velat göra gällande, ty därvidlag skulle det dock röra andra artiklar än det här är fråga om, och det skulle även delvis röra andra marknader än det här är fråga om. Här rör det sig om den bohusländska sillen, som under hela tiden förut, före 1914, haft sin marknad i Tyskland. Det är fråga om att bevara denna marknad för det bohusländska fisket och det har icke kunnat ske på annat sätt i närvarande stund på grund av förhållandena än genom en hemställan om statskredit. Nu är det så med en hel del andra artiklar, som icke för närvarande kunna exporteras, att man också ansett en kredit behövas för export av dessa. Men dessa varor hava i allmänhet icke gått till Tyskland, utan hava haft sin marknad på annat håll, och följaktligen ligger det en väsentlig skillnad i detta att bevilja anslag till export av artiklar som gå till länder, där man kan få betalt, eller att upprätthålla en marknad, där man för närvarande på grund av valutaförhållanden ej kan få betalt.

När denna fråga under höstens lopp diskuterades, var man från bohusländskt håll rätt ängslig för, att denna marknad skulle gå förlorad, och genom det avtal, som tyska staten nu träffat med Norge, är ju faran betydligt större för de bohusländska fiskarne, därför att kostnaderna för denna näring numera äro vida större än de varit förut. Dessa kostnader äro, om de också under krigsåren varit ändå större, ännu så höga, att jag icke tror, att fiskarne befinna sig i sådan ekonomisk situation, att de kunna utan vidare antingen lägga upp fisket eller sälja det överflödiga av den sill, de skulle kunna få, till underpris, vilket de ju skulle få göra, om sillen icke kunde tillvaratagas och icke kunde exporteras. Det är nämligen så för närvarande, att man ej har möjlighet att förvara de massor, som kunna dragas upp ur sjön vid vissa tillfällen. Vi veta, att för cirka 14 dagar sedan fiskades 100,000 hektoliter på en natt. Vart skall man taga vägen med dessa 100,000 hektoliter? Det fanns ingen möjlighet att nedsalta sillen, ingen möjlighet att exportera, och resultatet av detta blev, att denna vara, som det ju är starkt behov av i denna matbristens tider, måste föras till guanofabrikerna, och av dessa finns det endast en, och den kan blott taga emot en ringa kvantitet. Således skulle det bli som vid början av 1800-talet, att man måste lasta varan på järnvägsagnar och köra ut och kasta den på gårderna. Det är just denna missushållning med en vara, som är behöfvig, som jag ansett utgöra ett så starkt skäl till att vara med om, att staten skulle gå i garanti för en export av den överflödiga varan. Jag tror icke, att det behöver medföra de stora konsekvenser, som det här talats om. Det är visserligen sant, att andra krav kunna komma, men om de skulle komma, får naturligtvis den frågan tagas upp i hela sin vidd. Här gäller det att i ett extra fall där man behöver hjälp, gå med på att lämna en kredit. Det är

ju också, såsom den förste talaren mycket riktigt påpekade en liten skillnad mellan den vara, som toges upp ur sjön, och de andra artiklar, som produceras inom landet. Man kan där begränsa tillverkningen, om man finner det nödvändigt; och det gäller i allmänhet icke artiklar, som gå till spillo genom att de få läggas upp i lager. Det är denna skillnad som gjort, att jag för min del funnit, att detta lilla anslag på tre miljoner såsom ett garantibelopp ej kunde medföra så stora konsekvenser och så stort äventyr för landet, som reservanterna ansett. Jag har funnit, att, om man också går med på att giva denna garanti och det skulle komma andra stora framställningar, såsom vi hört, så får det bli en senare fråga att ordna den stora kreditfrågan i ett sammanhang. Här gäller det att hjälpa för tillfället, så att icke hela årets fangst går förlorad för de bohusländska fiskarna, ty det blir väl resultatet, om inga åtgärder vidtagas för att hjälpa dem. Norge har insett att fisket är en säregen verksamhetsgren, som behöver stöd; och det förefaller mig, som om detsamma också kunde gälla för oss, även om i Norge fisket naturligtvis är av större betydelse för landet än vad det är här i Sverige. Det betyder dock mycket för hela den landsdel som här avses, och den summa som skulle anslås är ju betydligt mindre än vad de norska statsmyndigheterna och stortinget ansett sig kunna gå med på för att främja avsättningen av den norska sillen.

Jag anser sålunda för min del, att i fråga om konsekvenserna vi i den nuvarande tiden stå inför så många sådana, att vi omöjligt kunna rädda oss undan dem, därför att förhållandena äro så abnormalt som de verkligen äro. Det blir nog nödvändigt för oss att bringa hjälp där det är möjligt oavsett konsekvenserna. I fråga om dessa har utskottet tydligt uttalat, att det måste förebringas mycket goda skäl för en sådan kredit från statens sida. Jag medger också gärna att statsutskottet naturligtvis i främsta rummet bör tillse, att man följer så räta linjer som möjligt i detta avseende, och söker överblicka konsekvenserna överallt, där det över huvud är möjligt, men jag menar, att det ligger i vårt lands intresse, i en stor närings intresse att få behålla den marknad den hade erövrat närmast före 1914 och som ligger närmast till för avsättningen av dess produkter. Därför anser jag det vara ett rent nationellt intresse att nu träda till och hjälpa.

När nu regeringen icke ansett sig kunna gå med på detta, hör man att det berätt på, att så många framställningar blivit gjorda om kredit för export av andra varor. Det är klart, att om denna export skall gå åt öster, äro ju valutaförhållandena enahanda och svårigheterna att få in betalning för de exporterade artiklarna äro kanske lika stora som de i detta fall äro från Tyskland och länder öfver huvud längre söderut. Hittills hava ju faktiskt varken vanliga livsmedel eller industriartiklar i stort sett gått åt söder utan huvudsakligen har detta öfverflöd härav gått åt väster. Och om vi kunna få i gång exporten åt väster igen synes det mig att faran för att icke få in betalning för de exporterade artiklarna är ingen.

Jag kan för min del, som sagt, icke se, att så starka skäl föreligga, att icke kammaren skulle kunna gå med på utskottets hemstäl-

*Om beredande
av kredit vid
export av
fäsk fisk till
Tyskland.*

(Forts.)

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

lan. Frågan har varit föremål för mycken diskussion inom utskottet, men jag medger ju gärna, att om finansministern varit där med sina upplysningar förut, det kunde ha hänt, att en och annan blivit än mer betänksam. Dock syntes mig hans uttalande ej vara av den beskaffenhet, att därav framgick, att vare sig regeringen direkt motsätter sig förslaget, därest kammaren skulle bifalla detsamma, eller att konsekvenserna äro av den art, att man bör frukta för desamma.

Jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Reservanternas målsman har påpekat, att det gäller ett viktigt avgörande. därför att om man i föreliggande fall skulle gå med utskottets förslag, skulle det komma att medföra anspråk av samma art i fortsättningen, anspråk som man senare skulle få mycket svårt att tillbakavisa.

Jag ber i detta avseende att få hänvisa till utskottets motiveering, som visserligen icke är blind för, att ytterligare anspråk kunna framkomma av denna art, men som uttryckligen påpekar, att när man beträder denna väg, skall det ske endast i särskilda undantagsfall, och när synnerligen vägande skäl förefinnas. Utskottet har därmed uttryckligen förbehållit sig att i varje särskilt fall pröva, huruvida tillräckliga skäl föreligga för en åtgärd sådan som utskottet föreslagit i detta fall. Det är enbart, om skälen för åtgärderna visa sig starkare än betänkligheterna mot, som konsekvenser kunna medfölja, och då böra enligt mitt förmenande konsekvenserna vara givna.

Naturligtvis hade statsutskottet hellre sett, att det fått här fatta beslut efter en av regeringen utförd utredning och på grundval av ett förslag från densamma. Vi hava här också hört, att frågan varit uppe inom regeringen flera gånger, därvid regeringen slutligen kommit till den uppfattningen, att den icke kunde tillstyrka en åtgärd, sådan som den här föreslagna. Därav drog, såvitt jag förstod, herr Swartz den slutsatsen, att, därför att regeringen icke varit med om saken, så var det tydligt, att icke heller riksdagen skulle vara med om den. Ja, men jag tror, att herr Swartz varit med om — och jag tror att vi alla komma att få vara med om — gränsfall av denna art, gränsfall, där regeringen givetvis vill förbehålla sig fria händer i fortsättningen och därför icke ansett skäl föreligga för framläggande av proposition i saken, men där riksdagen vid en förutsättningslös prövning kan finna de övervägande skälen tala för åtgärden och sålunda riksdagen vara villig åtaga sig det ansvar, som är förbundet med åtgärden i fråga. Sådana fall hava förelegat många hittills, och jag är övertygad om att åtskilliga sådana fall komma att inträffa hädanefter. Frågan är blott, huruvida de skäl, som riksdagen har att pröva, äro tillräckligt bärande för ett ja-svar från riksdagens sida.

Innan jag närmare går in på de skäl, som enligt mitt förmenande tala för att riksdagen här bör följa utskottet, ber jag få säga

ett par ord med anledning av vad herr Swartz yttrade om priset vid försäljningen till Tyskland. Han sade, att priset kommer uppenbarligen att bliva sådant, att man icke kan tala om någon välgörenhet, och han sade vidare, att Tyskland erhåller därigenom icke något, som Tyskland icke eljest kan erhålla. Det sista kan jag icke vara säker om. Det är uppenbart, att Tyskland icke köper denna vara till dyrt pris i andra fall, än då det har ett verkligt behov av varan; och det är alldeles icke säkert, att därför att Tyskland från ett håll fått betalningsvillkor av denna art Tysklands behov blir tillfredsställt. Är så fallet, och sälja norrmännen billigare än vad svenskarna kunna sälja, blir det icke någon affär av. Affären vilar på den naturliga och ofrånkomliga förutsättningen, att Tyskland visar sig hava behov av varan och att priset är sådant, att tyskarna finna sig kunna acceptera det. Under annan förutsättning blir det icke någon risk med det beslut, som statsutskottet föreslagit riksdagen att fatta. Att sålunda påpeka, att priset blir för dyrt och att Tyskland icke behöver varan, förefaller mig icke utgöra något argument, som håller gentemot statsutskottets motivering.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsak fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

Herr Swartz sade också, att för Norge betyder fiskerinäringen mera än för Sverige. Ja, det är sant; men det tager sig uttryck i relationstalen 3 till 15. Här i Sverige har föreslagits en kredit av 3 miljoner kronor, medan det ekonomiskt svagare Norge finner sig böra gå in för en kredit av 15 miljoner kronor. Där har man, som sagt, ett relationstal, som visar dessa näringars betydelse, sedda såsom helheter i förhållande till landets ekonomiska liv i övrigt. Men det betyder icke alls, att vårt mera begränsade fiske har mindre behov av understöd för sin del än det mera omfattande norska fisket har för sin del. I det avseendet är det svenska fisket likställt med det norska, såvitt jag förstår.

För min del brukar jag icke vara besjälad av chauvinism och nationalism, men nog finner jag det rätt naturligt, om de svenska fiskarne, som utöva sitt yrke i konkurrens med de norska, skola finna det underligt, om de tillfölje av bristande understöd från det egna landet få arbeta under andra och sämre förhållanden och om deras hittillsvarande exportmarknad skall i ett kritiskt ögonblick berövas dem, därför att de för sin del erhålla mindre hjälp från sitt land än vad konkurrenterna, de norska fiskarne, erhålla från sitt.

Herr Swartz uttalade sympatier för att saken skulle kunna ordnas genom vissa varuutbyten. På det sätt, som statsutskottets kläm är avfattad, utesluter icke alls ett beslut i enlighet därmed, att, i de bestämmelser och de garantier, som regeringen här har att avvätta, därest krediten skall komma till stånd, man jämväl, för att förstärka säkerheten från svensk sida mot att förluster uppkomma, uppställer som villkor, att fiskexporten kombineras med varuutbyten. Såsom klämman är avfattad, är den möjligheten icke alls utesluten. Och det blir den utredning, som givetvis kommer till

Om beredande
av kredit vid
export av
fersk fisk till
Tyskland.
(Forts.)

stånd, därest förslaget skulle bifallas, som får visa, i vad mån varu-
utbyten kunna kombineras med denna försäljning.

Dessutom ber jag få säga, att vad som varit för mig det av-
görande — ehuru jag också var betänksam, när det gällde att be-
träda den här vägen — har varit, att det dock gällde att bevara
för svensk yrkesutövning en köpekrets, som varit den egentliga ex-
portmarknaden för denna yrkesutövning. Vårt fiske har utom-
lands haft sin egentliga marknad på Tyskland. Nu i ett kritiskt
ögonblick, då det gäller, om yrket kan uppehållas i tillräcklig om-
fattning, står denna svenska näring i fara att förlora just sin nor-
mala marknad. Ögonblicket förefaller mig då vara ett sådant, att
det även ur ekonomiska synpunkter kan vara för Sverige välbe-
tänkt att åtaga sig denna risk.

Det är här icke fråga om någon direkt utgift, utan om den
risk som följer av att iklåda sig den kreditgaranti, som statsutskot-
tet förordar. Liksom det förekommer en mängd borgensfall, där
alla parter förtjäna på att borgen blivit ingången och säkerhet blivit
lämnad, emedan därigenom ur olika synpunkter fullt normala och
gynnsamma affärer kommit till stånd, utan att de medfört någon
som helst förlust för borgensmännen, så har man att utgå ifrån
även här, att fallet får betraktas som ett sådant normalt fall, även
om givetvis risken icke är utesluten. Den omständigheten att man
tidigare här i landet, utan att det funnits spår av den betänksamhet,
som nu tagit sig uttryck här i dag, lämnat kredit för export, som
kanske till och med varit rent landsskadlig, hör väl icke få hindra
ett bifall. Att man kommit upp i ett kreditbelopp, som det här
nämnda, bör icke ensamt för sig vara avgörande för huruvida bor-
gen och kredit skall lämnas i ett sådant fall, där uppenbarligen
både svenska och utländska intressen tala för att en export kommer
till stånd. Det är icke heller alldeles likgiltigt, att vi här i landet
icke bara importera utan också exportera, även när exporten gäller
ett land i sådant läge som Tyskland. Jämväl ur denna synpunkt
synes det mig vara anledning att gå med på det förslag, statsut-
skottet förordat.

Jag är icke blind för att den, som röstar för detta förslag, åta-
ger sig ett ansvar, det ansvar, som alltid åligger en riksdagsman,
när han har att taga position i den ena eller den andra frågan. Men
med hänsyn till den sakprövning, som här skett och som i varje
dylikt fall bör förekomma, och då enligt min mening övervägande
skäl tala för ett bifall till statsutskottets hemställan, ber jag, herr
greve och talman, att få yrka bifall till densamma.

Herr Andersson, Karl Andreas: Herr greve och tal-
man! Jag vill naturligtvis icke försöka inlåta mig på någon finansiell
diskussion med herr Swartz. men jag ber ändå att få fästa upp-
märksamheten vid ett yttrande, som han fällde beträffande finans-
rådets uttalande över den framställning, som Göteborgs och Bohus
läns havsfiskeförening gjorde förra året i detta ärende. Om jag

icke fattade honom oriktigt, påstod han, att finansrådet avstyrkt denna framställning. Det är i varje fall ett icke fullt riktigt återgivande av vad finansrådet sagt. Finansrådet säger nämligen om den frågan sålunda: »I anslutning härtill vill finansrådet förordna, att, under förutsättning att sådant för möjliggörande av önskvärd export av fisk och sill vore oundgängligen nödvändigt, kredit för exportörens räkning finge lämnas till belopp, motsvarande halva exportvärdet, på en tid av högst ett år.» Jag har ansett mig böra göra denna rättelse.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

Det är emellertid icke närmast därför som jag begärt ordet, utan fastmera för att försöka klargöra, huru förhållandena gestalta sig på västkusten, då kanske jag mera än någon annan av kammarens ledamöter haft tillfälle att syssla med detta fiske. Jag är villig att erkänna, att denna fråga är av alldeles exceptionell beskaffenhet, och det ha ju också motionärerna tydligt och klart framhållit, i det de sagt, att en sådan åtgärd, som den av dem ifrågasatta, icke bör ifrågakomma annat än vid extra ordinära tillfällen och då en sådan åtgärd kan vara nödvändig. Jag skall då försöka visa, att ställningen verkligen är sådan, att man måste erkänna det nödvändiga i att från statens sida något göres för att hålla vår gamla export av fisk och särskilt sill till Tyskland vid makt.

Såsom av motionärerna redan framhållits, har under normala förhållanden under en lång följd av år huvuddelen av vår färska sill exporterats till Tyskland. Då kriget äntligen tog slut, hoppades man ju, att sedan de under kriget tillkomna exportförbud och övriga restriktioner upphävts, som också blivit fallet, det skulle bli en god avsättning. På grund av de allmänt kända förhållandena beträffande valutan kan en sådan export för närvarande icke äga rum, och den centrala myndigheten i Tyskland, som har till uppgift att förse landet med färsk sill, har också förklarat, att den från Sverige nu icke längre kan köpa någon färsk sill emot kontant betalning. Då hade man genast klart för sig, att vårt bohuslänska sillfiske icke längre skulle kunna drivas med någon framgång, och det visade sig också att sillprisen vid första stora fiskedag ramlade ned till rena vrakpris, till sådant pris att, som redan förut framhållits här, flera tusen hektoliter av den fångade sillen måste förvandlas till gödningsämnen. Priset var nere i kronor 1,50 och 2,50 per hektoliter, och tusentals hektoliter sill såldes för detta pris. Det är ungefär samma pris, som var rådande före kriget under normala förhållanden vid stora fångster. Det är uppenbart, att dessa priser under nuvarande högkonjunktur icke kunna vara lönande för fiskarne.

En annan omständighet tillkommer också, som har gjort, att fisket denna vinter ställt sig särdeles ogynnsamt. Det är nämligen så, att detta fiske är i hög grad beroende av väderleksförhållandena, och jag kan nämna, att från den 13 december förra

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

året och till innevarande dag väderleken där nere icke har tillåtit fiske mera än under tre dagar, om jag bortser ifrån att vid ett par enstaka tillfällen ett par obetydliga fångster gjorts. Taga vi tiden närmast före den 13 december i betraktande. så visar det sig, att från den 15 november till den 13 december 1919. alltså under en månad, fångades icke mer än omkring 1,100 hektoliter på grund av de ogynnsamma väderleksförhållandena. Därav torde framgå, huru svår ställningen för närvarande är. Det är en påtvungen arbetslöshet, som i stor skala måst äga rum bland dessa fiskare, som äro beroende av detta slags fiske. De intaga en särställning. Man skulle väl närmast kunna kalla dem för självägande småbrukare, men därför att de icke äro arbetare i vanlig mening. talas det aldrig om att det är någon arbetslöshet bland dessa människor, ehuru det är ett faktum, att arbetslöshet råder i mycket stor utsträckning. Jag kan säga, att under denna vinter har den påtvungna arbetslösheten varit större än under de senaste 15 åren. varunder jag haft att göra med fiskerieringen. Det är omkring 4 å 5.000 fiskare i sin bästa arbetsålder, som med sina familjer äro beroende av detta fiske. De hava nedlagt allt vad de äga och mera därtill i sina redskap och båtar, vilka nu ställa sig mycket dyrbara. För sillfisket, sådant det nu bedrives, behöves för varje lag två båtar. vilka vardera betinga ett pris av 40 å 50,000 kronor. och en not, som har ett värde av omkring 25,000 kronor. Den årliga underhållskostnaden för en sådan snörpnot eller snörpvad går upp till under nuvarande förhållanden 10 - 15 000 kronor bara i underhållskostnad. Därav torde tydligen framgå, att detta fiske för närvarande bedrives under synnerligen ogynnsamma förhållanden, och jag för min del kan icke se annat än att det är nödvändigt. att staten på det här föreslagna sättet ingriper, om fisket skall kunna hållas gående.

Jag anser mig härmed hava tillbakavisat de skäl, som reservanterna särskilt hava framhållit nämligen att ställningen icke skulle vara sådan att det behövde göras någonting. Det andra stora skälet, som framhållits av reservanterna och som även starkt påpekats här i riksdagsdebatten är ju konsekvenserna. Jag är villig medgiva, att ställningen kan bliva sådan inom andra näringsgrenar, att det kan framkomma behov av att staten på något sätt ingriper för att hjälpa; men jag tror att det skall vara ganska svårt att påstå, att det är en nödvändig konsekvens av ett beslut, i enlighet med vad utskottet här föreslagit. Jag kan för min del icke se annat än att här föreligga viktiga olikheter, grundade på olika sakliga förhållanden. Att sådana olikheter i detta fall förefinnas har redan framhållits, i någon mån även av herr Swartz. Jag ber ytterligare få påpeka, att detta fiske icke tillgår på så sätt att fiskarne kunna gå och taga sillen då de behaga, utan fiskarne äro tvärtom tvungna att taga sillen, då den behagar komma in till våra farvatten. Passar man icke då på tillfället. går sillen sin väg och

man kan inte få någonting. Därtill kommer, att sillen till sin huvudsakligaste del måste omsättas i färskt tillstånd. Det är en vara, som lätt fördärvas, och icke kan lagras, tills man kan skaffa nya avsättningsorter eller nya banor för dess distribuering, utan varan måste avsättas ögonblickligen.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.*

(Forts.)

Därför tror jag, att den av herr finansministern påpekade utsikten, att krav på något liknande kunna framställas för att få avsättning för andra varor åt öster, icke bör verka så avskräckande; det säges, att åt öster finns det möjlighet för ett varuutbyte för de produkter, som industrien må hava att sända dit. Sådana varor kunna dock utan att taga skada ligga och vänta under någon tid, tills man hunnit ordna ett behöfligt varuutbyte, men så kan icke förfaras med sillen.

Herr Swartz framhöll vidare en annan synpunkt, som jag icke på förhand tänkt vidröra men som han uppfordrade till. Han påpekade särskilt, att denna motion är lagd så, att den avser att hjälpa oss själva och se till att våra fiskare få största möjliga utkomst av fisket. Jag vill säga, att detta är så tillvida riktigt, som motionärerna på det sättet hava försökt finna en utväg, varigenom fisket skulle kunna hållas gående, så att det lönar sig, men icke så att det gav grova förtjänster. Detta framgår också vid betraktande av det pris, som motionärerna förslagsvis nämnt, nämligen 15 kronor per hektoliter. Ett pris av 15 kronor per en hektoliter om 90 kilogram är icke något högt pris, och det motsvarar, skulle jag tro, ungefär de priser, som i genomsnitt voro rådande för vår sill före kriget, med en höjning motsvarande penningvärdets fall. Jag tror också, att det priset är baserat på beräkningar över nu gällande driftkostnader.

Det framgick av herr Swartz' framställning, som om han menade, att man stode fullständigt främmande för den tanken, att hjälpa ett nödlidande folk. Det är givetvis icke fallet. Det har för motionärerna säkerligen framstått såsom en given följd, att ett grannfolk, som befunde sig i nöd, också skulle bliva hjälpt på detta sätt. Såvitt jag kan förstå, är det för övrigt oriktigt att resonera på så sätt, att det för tyskarna icke spelar någon roll, om denna föreslagna kredit kommer till stånd eller icke, ty de få sill ändå. Det synes vara ett fullständigt oriktigt resonemang. Det ligger ju närmare för Tyskland att köpa sill från ett land, som ligger så mycket närmare deras eget än vad t. ex. Norge gör, och priserna komma väl även att ställa sig så, att det kan bliva förenligt med Tysklands fördel att köpa även ifrån Sverige.

Ja, herr greve och talman, jag har sökt att i korthet framlägga de skäl, som tala för denna motion och detta statsutskottsbetänkande; och samtidigt som jag vågar hoppas, att kammaren skall uppskatta behovet av att någonting göres i den föreslagna riktningen för att rädda vårt fiske från att fullständigt skakas i sina grundvalar, vill jag också ytterligare framhäva den redan nämnda omständigheten, som blir en följd av ett beviljande av den före-

Om beredande av kredit vid export av färsk fisk till Tyskland.
(Forts.)

slagna krediten och som jag tror denna kammare också skall skatta högt, nämligen att det verkligen blir ett kärleksverk mot ett folk, som befinner sig i nöd.

Herr greve och talman! Jag ber få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr vice talmannen: Till vad den förste ärade talaren yttrade angående avslag på den föreliggande motionen är icke särdeles mycket att tillägga; men då jag ställt mig på samma sida, ber jag med anledning av de yttranden, som fällts här för bifall till motionen, att få säga några ord.

Den förste ärade talaren på Göteborgsbanken uttryckte, enligt min uppfattning, en stark betänksamhet inför denna fråga. Han framhöll även de konsekvenser, som skulle följa av ett bifall till utskottets hemställan, och jag må säga, att hela hans anförande på mig huvudsakligen verkade så att resultatet borde hava varit det, att han borde yrkat avslag på motionen. Hans enda skäl var egentligen endast det, att det här gälde ett extrafall. Det var den enda omständighet han kunde anföra, och man borde icke vara rädd för några konsekvenser, icke alls taga någon hänsyn därtill, utan när konsekvenserna en gång komma, fick man avgöra, om man vore villig att gå i samma riktning som man gjort nu, eller icke.

Den talare på Gävleborgsbanken som ställde sig helt och hållet på hans sida, hade en stark tilltro till utskottets motivering i den frågan, att han knappast befarade, att det skulle innebära några konsekvenser. Vi, som haft tillfälle att behandla denna motion på fjärde avdelningen, blevo dock tidigt varse, vilka konsekvenser ett bifall till framställningen skulle innebära. När vi först behandlade frågan, så förelåg endast den motion, som avsåg att hjälpa fiskarne i Bohuslän, men under det vi behandlade frågan därom, dök redan den andra motionen upp, vilken var en konsekvens av den första motionen, nämligen att man även skulle se till att fiskarne på Östersjökusten bleve tillgodosedda i likhet med vad som var ifrågasatt angående fiskarne i Bohuslän. Vilka konsekvenser, som ytterligare kunna uppkomma härav, hava vi fått en aning om genom det anförande vi i dag hörde från statsrådsbanken.

Här har yttrats åtskilligt med hänsyn till att det verkligen skulle vara ett sätt att hjälpa det nödlidande Tyskland. Jag får uppriktigt säga, att från den synpunkten är det för mig alldeles omöjligt att se denna fråga. Om jag skulle se frågan från en annan synpunkt än den som varit avgörande för mig, skulle det då vara tanken på en eventuell arbetslöshet inom fiskarebefolkningen i Sverige. Saken ligger ju på så sätt att, för att kunna hjälpa fiskarne i Bohuslän — det framgår ju av motionen — så att de skola kunna fiska, skola de komma upp till ett visst givet pris som gör, att de vilja fortsätta med fisket, och det priset är i motionen angivet på så sätt, att de skulle garanteras ett pris för sill av 15 kronor per hektoliter, vilket skulle motsvara 30 kronor per hektoliter, när alla omkostnader för impackning och dylikt och exportörens vinst kommit till — således, om jag

sa får säga, fritt ombord Göteborg. Detta gör, efter det värde marken har, minst 450 mark per hektoliter, som tyskarna skola betala för att kunna hjälpa upp fisket i Bohuslän. Anses det verkligen vara så ställt, att tyskarna behöva betala 450 mark per hektoliter i första hand i Tyskland för färsk sill? Jag kan icke bedöma läget där, men det förefaller mig dock, att, när man slår in på den bogen, att man måste räkna med sådana pris, man får väl lämna den filantropiska synpunkten beträffande Tyskland åsido.

Det har även framhållits här, att det norska stortinget vore viligt att slå in på den väg, som motionärerna föreslå och som statsutskottet tillstyrkt; och det anfördes av den ärade talaren på Gävleborgsbanken gentemot herr Swartz att, om vi icke hade samma intresse som Norge att underhålla och gynna vårt fiske, så var proportionen mellan vad som begärdes i Sverige och vad som begärdes i Norge sådan, att man kunde i detta fall anse frågan väl avvägd. Jag vill i alla fall fästa uppmärksamheten på att den kredit, som begäres i Norge icke var 15 miljoner kronor utan endast 7 $\frac{1}{2}$ miljoner kronor. Det är nämligen så, att där likasom i Sverige skall exportören stå för $\frac{1}{4}$ och vederbörande själva kontant betala $\frac{1}{4}$, så att jämförelsen är i alla fall mellan 3 miljoner kronor och 7 $\frac{1}{2}$ miljoner kronor.

Saken har legat för mig precis så som den huvudsakligen här framhållits; det viktigaste är den finansiella synpunkten och vad ett beslut sådant som detta innebär för våra finanser. Herr finansministern har redan påkepat den stora fordran på ett par miljarder kronor, som vi ha i utlandet. Man kan visserligen, som den ärade talaren på Gävleborgsbanken, säga, att det icke bara är fråga om att importera, vi få också lov att exportera. Det är mycket bra. Men om man dels skall betala kontant för importen och dels lämna kredit på flera år för exporten så kommer man till ett resultat, som i alla fall pekar på en betydande ökning av vår fordran i utlandet.

Jag kan icke gå in på frågan, hur pass stor arbetslösheten i Bohuslän är. Den saken känner jag icke till, men jag tager för givet, att den i alla fall blivit undersökt av regeringen. Då den kommit till det resultatet den kommit till med anledning av de framställningar, som blivit gjorda. Jag kan ju i likhet med den ärade talaren på Gävleborgsbanken visserligen säga, att, därför att en fråga blivit avslagen av regeringen, är ju riksdagen oförhindrad att fatta ett beslut, som strider emot det, vartill regeringen har kommit; men det synes mig, som om, i en fråga som denna, där det fordras en så noggrann undersökning av förhållandena, en så omfattande överblick över vilka konsekvenser det innebär, och när det gäller just stöd av den art, som här föreligger, gäller stöd för arbetslösheten, så synes det mig, säger jag, att man i första rummet bör trygga sig till att de förslag, som komma fram, äro undersökta så pass noga som regeringen äger skyldighet att undersöka dem. Och man har rätt att fordra, att det skall föreligga ett regeringsförslag, innan man går till ett beslut, som kan tillstyrka ett understöd för en näring sådan som denna. Principiellt finnes det för mig intet hinder att understödja en nödlidande näring;

(Om beredande av kredit vid export av färsk fisk till Tyskland.)
(Forts.)

Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)

det har varit fallet med stenhuggerierna och deras arbetare. Men jag anser frågan vara av den omfattning och av den vikt, att man får lov att överskåda densamma i hela dess vidd, när det gäller ett sådant arbetslöshetsunderstöd; och med hänsyn därtill och till de konsekvenser, som här flera gånger blivit framhållna, är det, som jag för min del gått på avslagsvägen och nu ber att få yrka avslag på motionerna och på statsutskottets hemställan.

Herr Widell: Så ingående som denna fråga blivit belyst i den föregående diskussionen är icke mycket att tillägga.

Jag förstår mycket väl de betänkligheter, som från olika håll framförts mot att man på sätt som här skulle ske bistår den svenska exporten; men då jag likväl i förevarande fall ställer mig på deras sida som yrka bifall, ber jag att med några ord få motivera denna min ståndpunkt.

Vad som för mig är avgörande är icke så mycket behovet att hjälpa de bohuslänska fiskarna, hur stort än detta behov kan vara, ty jag kan icke bestrida, att motsvarande krav med kanske samma skäl kan framställas från andra näringsidkare. Nej, vad som för mig är det avgörande, det är beskaffenheten av den vara det här gäller. Det är här fråga om en vara, som på grund av den stora omfattningen av fångsterna vid vissa tillfällen icke kan tillgodogöras för landets eget behov utan, om icke möjlighet föreligger för export, kommer att gå till spillo. Så är förhållandet, och då har jag ställt mig den frågan: »Är det under nuvarande livsmedelsbrist över en stor del av världen försvarligt, att vi icke tillvarataga ett så ytterst värdefullt födoämne som detta, utan låta det gå förlorat, antingen nu fisken går till gödningsämne eller icke alls tages upp ur havet. Detta är som sagt för mig det viktigaste skälet. Det gäller här ett ytterst värdefullt födoämne, som icke kan tillvaratagas, därest icke det begärda understödet kommer att beviljas. På det skälet huvudsakligen har jag anslutit mig till utskottets förslag. Detta skäl kan, såvitt jag kan se, icke anföras för någon annan exportvara. Därför är jag för min del ganska lugn beträffande konsekvenserna, när det gäller andra näringar.

Däremot har herr Swartz anfört en annan konsekvens. Herr Swartz yttrade, att då vi nu bevilja understöd för fiskexport, så kunna vi icke komma ifrån att även följande år bevilja detsamma, ty det är väl ingen som tror, yttrade herr Swartz, att förhållandena under följande år kunna bli sådana, att man då skulle kunna reda sig utan ett sådant understöd. Jag undrar, om detta resonemang är riktigt hållbart. För min del är jag visserligen fullständigt av samma mening som herr Swartz, att man omöjligen kan fortgå på en sådan väg, ty den måste betraktas som en ren nödfallsutväg. Men jag tror icke heller, att den behöver i fortsättningen anlitas, ty det är väl alldeles uppenbart, att förhållandena, sådana som de nu utvecklats sig i Tyskland, icke kunna bli bestående. Två

möjligheter kunna tänkas. Antingen stiger den tyska valutan, eller också stiger prisnivån i Tyskland i förhållande till valutans låga kurs. I bådaddera fallen är det möjligt för tyskarna att köpa. Jag kan därför icke se, att de av herr Swartz befarade konsekvenserna skulle vara på något sätt avgörande.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

Då jag alltså, visserligen efter en viss tvekan, har funnit mig icke böra avskräckas av de konsekvenser, som det här talas om, har jag ansett mig kunna ansluta mig till utskottets förslag, till vilket jag ber att få yrka bifall.

Herr Kobb: Herr talman! Jag skall inskänka mig till att endast med några få ord beröra denna frågas formella sida.

Här föreligger ett förslag till ett statsingripande, vilket skulle medföra stora, jag skulle vilja säga ödesdigra konsekvenser. Visserligen är denna fråga, som finansministern sade, icke så stor. Det är visserligen bara 3 å 4 miljoner det denna gång gäller, men konsekvenserna kunna leda till många miljoner. Frågan har upprepade gånger behandlats av regeringen, som därvid efter noggrann prövning icke funnit det vara lämpligt att lägga fram proposition härom. De intressen, som velat erhålla detta understöd, hava då försökt att få fram frågan på enskild väg genom en motion.

Jag tror, att det under alla förhållanden är mycket farligt att här i riksdagen lägga fram motioner om mycket stora anslag, framförlit till sådant som icke vunnit regeringens understöd, och jag tycker, att olämpligheten härav blir allt större och större. Vi hava numera en parlamentarisk regering, en regering som representerar riksdagens majoritet. Då få vi väl också anse, att denna regering såvitt möjligt har övervägt alla konsekvenser av ett sådant beslut, som här ifrågasättes. Jag vill fästa herrarnas uppmärksamhet därpå, att i det land, där den parlamentariska utvecklingen har gått längst, skulle över huvud taget en enskild motion om ett anslag ens på en enda skilling icke kunna framläggas. Där överlåter man åt regeringen att avgöra, huruvida en begäran om anslag skall framläggas.

Nu medgav herr Ekman, att detta kan vara riktigt, men det förekommer undantagsfall, sade han, och detta skulle nu vara ett sådant. Han förklarade, att statsutskottet framlagt sitt förslag efter en förutsättningslös prövning. Då vill jag fråga: Hava vi icke anledning att förutsätta, att regeringen har underkastat denna fråga en förutsättningslös prövning. Det är jag övertygad, att den gjort, och på denna grund förenar jag mig med reservanterna och yrkar avslag på utskottets förslag.

Herr Olsson, Oscar: Den siste ärade talaren lade helt formella synpunkter på denna fråga, och jag vill inte förneka, att det kan vara fullt i sin ordning; men jag tror ändå, att när kammaren tar hand om en sådan sak som denna, bör kammaren också gå in på en saklig prövning av just föreliggande ärende.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsak fisk till
Tyskland.*
(Forts.)

Nu tror jag, att den föregående talaren liksom reservanterna har ganska rätt, så länge man utgår från att endast se saken från de näringspolitiska synpunkterna och således speciellt från fiskerinäringens synpunkter. Men som herr Widell påpekade, kan saken ses från en annan sida, och då falla dessa förfärliga konsekvenser, som alla talare på reservantsidan pekat på.

Saken ligger helt enkelt så, att för närvarande göres i hela världen de största ansträngningar för att komma den hungrande delen av världen till hjälp. Här i Sverige ha vi det så ställt, att vi ha ett näringsämne, som vi måste gödsla åkrarna med, om vi inte vilja utföra det till Tyskland och se till, att det hungrande folket där kan få del av detsamma. Det är så saken ligger, och det är så jag tycker, att den skall ses. Jag har inte, då jag ställt mig på statsutskottsmajoritetens sida, sett saken från fiskerinäringens synpunkt, ehuru jag inte anser det precis för en försvärande omständighet, om fiskerinäringen blir hjälpt samtidigt med att vi inför hela världen intaga en sådan ståndpunkt, att vi undgå att väcka uppmärksamhet genom vårt sätt att handskas med livsmedelsöverflödet på en viss punkt här i vårt land.

Herr Swartz påpekade, att det här inte kan vara tal om barmhärtighetssynpunkter. Jag kan giva herr Swartz rätt så långt, att inte heller jag i motionerna eller övriga framställningar som lämnats kunnat se denna barmhärtighetssynpunkt dominerande; men det bör väl inte betyda någonting för sakens avgörande. Riksdagen kan väl anlägga denna synpunkt i alla fall och fatta sitt beslut med hänsyn till att det är Sveriges skyldighet i den internationella solidaritetens tecken att hjälpa ett svältande folk, när Sverige kan göra det utan någon som helst skada eller några svårigheter för egen del. Denna synpunkt kan man kanske inte precis kalla statsutskottsmässig, men jag tror, att den synpunkten är synnerligen väl försvarbar i alla fall.

Vidare är det ju lagt i Kungl. Maj:ts hand att ordna saken på bästa möjliga sätt. Det kan också tänkas, att det kan ordnas på så sätt, att fisken inte blir så oerhört dyr för tyskarna som 450 mark per hektoliter. Det känner jag inte till. I vidrigaste fall blir den så dyr, men under alla förhållanden få tyskarna detta livsmedel.

Vad sedan konsekvenserna beträffar, om riksdagen lägger den synpunkt på saken, som herr Swartz ansåg riktig, så skulle riksdagen bli skyldig att också nästa år, ifall förhållandena äro desamma, taga under övervägande att lämna 3 miljoners kredit för Tyskland, och finansministern lät dessutom påskina, att då kunde man just beträffande denna näringsgren i konsekvensens tecken böra se till, om hjälp kunde beredas de svältande folken i öster. Det erkänner jag. Jag erkänner, att dessa konsekvenser föreligga. Jag erkänner däremot inte, att någon konsekvens föreligger beträffande industrien o. s. v., ty i och med detsamma som vi lägga den synpunkt på frågan, som herr Widell gjorde, försvinner ju faran för dessa konsekvenser. Men lät vara, att konsekvenserna skulle

kräva, att vi även nästa år skulle vara skyldiga att taga saken i nytt övervägande, om det skulle vara så illa ställt i världen i livsmedelshänsende — fast jag tror, att om eländet fortsätter i världen, som det är för närvarande, ett år till, har Sverige ingenting att hjälpa med, så att frågan då förfaller — om eländet i världen skulle vara lika stort som nu och Sverige kunde hjälpa, anser jag, att Sverige är skyldigt att hjälpa då också. Vårre ser jag inte konsekvenserna. Den risk, vi utsätta oss för, är en garanti för tre miljoner kronor i år och ingenting vidare, men så kan konsekvensen fordra, säger man, att en lika stor garanti sättes för nästa år. Ja, äro vi i den ställningen, att vi kunna giva den garantien under så olyckliga förhållanden för världen som för närvarande, då tror jag, att vi med lugn kunna se också den konsekvensen i ögonen.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.*

(Forts.)

Nu kan man ju anmärka, att statsutskottets motivering, jag vill säga tyvärr, inte ligger alldeles på det sätt, att man kan begränsa sig till dessa konsekvenser; men jag vill säga, att, med den reservation, som herr Ekman pekade på — att denna väg bör beträdas endast i särskilda undantagsfall och då synnerligt vägande skäl därför förebringas — har dock riksdagen tack vare denna formulering garanterat sig emot farliga konsekvenser på detta område. Här kan nämligen läggas och här lägger jag in den betydelsen i dessa ord om ett undantagsfall, att det just är Sveriges ställning på livsmedelsmarknaden, med överflöd på ett livsmedel, som skulle tillspillo givas, om vi icke hade tillfälle att utföra det till det hungrande folket, som motiverar garantien.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Wigforss: Jag skall icke med många ord förlänga debatten, men med anledning av att tvenne talare från det parti jag tillhör, som uppträtt, varit eniga om att gå med majoriteten synes det vara skäl att understryka, att även från vårt håll kunna andra synpunkter göras gällande på denna fråga.

Det är alldeles klart, att det som talar för motionen ligger på ytan. Det ligger nära till hands för var och en att fråga sig: Varför skola vi icke hjälpa det hungrande folket, varför skola vi icke hjälpa tyskarna, när det bara gäller att ställa en kredit? Men de motsatta synpunkterna ligga icke på detta sätt på ytan och få därför ytterligare understrykas. Jag skall bara taga upp en enda punkt, därför att jag tror, att den i närvarande stund är den viktigaste, nämligen frågans betydelse med hänsyn till vår prisnivå. I vår penningpolitik böra vi konsekvent kämpa för att få prisnivån att sjunka, och då är det trots alla skäl, som kunna tala därför, onaturligt att släppa ut livsmedel ur landet på kredit. Man kan säga, att de annars kanske måste gå till gödningsämnen. Det vet emellertid ingen, i vilken utsträckning de skulle göra det. Säkert är, om jag skulle tala som representant för Göteborg, i motsats till mina bohuslänska kamrater, att det för göteborgarna är ett intresse att sillen blir så billig som möjligt.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

Detta var endast den ena sidan av saken. Den andra sidan gäller konsekvenserna. Om vi skola fortsätta på den väg vi nu skulle slå in på, kunna vi aldrig sätta stopp för sedelutgivningen och prisstegringen, och sett från den synpunkten är det nödvändigt. — icke att stämma i bäcken, ty vi ha icke en gång stämt i ån — men att någon gång göra slut på prisstegringen. De konsekvenser, som herr Olsson icke vill veta av, komma obönhörligt att inställa sig. Jag får säga, att man måste vara rustad i tid, om man skall säga nej till konsekvenserna.

Herr Olsson säger visserligen, att han icke kan gå med på den konsekvensen, att vi måste fortsätta att finansiera vår export. Men tänk, när det kommer att gälla vår industri, när den hotar med att stanna, om den icke får arbeta på lager eller får staten att finansiera sin export, då kommer provet för dem som representera arbetarna, om de skola förstå, att det är viktigare att få priserna hejrade i sin stegring än att lämna en sådan hjälp, om de förstå, att det är bättre att i tid taga de risker, som kunna följa med ett stoppande av kreditgivningen.

Trots de humanitära skäl och trots de andra skäl, som tyckas tala för att bevilja krediten, tror jag sålunda, att när man väger det ena mot det andra, måste man säga sig, att vinsterna för Tyskland i detta fall äro så pass små och riskerna för vårt eget land så pass stora, att man måste anse riskerna väga tyngre, och därför måste jag rösta avslag på utskottets hemställan.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Att min värderade meningsfrände, herr Kobb, gärna dväljes bland engelsk parlamentarism, känna vi alla till. Men att denna skulle spelas ut i dagens diskussion var för mig oväntat. Det är mig omöjligt att förstå, att det kan betraktas som stridande mot parlamentariskt styrelsesätt eller betecknas som ett antiparlamentariskt tricks, om man här fattar beslut i överensstämmelse med statsutskottets hemställan. Det förhåller sig faktiskt så, att regeringen har varit mycket tveksam, huruvida den för sin del skulle undandraga sig att föreslå åtgärder. Vi hava hört, att frågan varit uppe flera gånger, och slutligen torde regeringen med hänsyn till det önskvärda, att regeringen har fria händer, icke ansett sig böra framlägga förslaget. Statsutskottet har också varit tveksamt, men det har funnit de övervägande skälen tala för en åtgärd av denna art. När slutligen riksdagens beslut skulle bliva avfattat på sådant sätt, att det icke, som herr Kobb yttrade, medför en utgift på 3 å 4 miljoner kronor, utan gäller en ekonomisk disposition med högsta risk av 3 miljoner kronor, med anmodan åt regeringen att betrygga de svenska intressena på sätt som regeringen själv efter prövning finner lämpligt, då kan jag omöjligt förstå den invändning, som herr Kobb gjorde gällande.

Här har man sagt ett par tre gånger i fråga om priset, att om sillen blir så och så dyr, har man icke användning för de filan-

tropiska synpunkterna. Det kan likväl ligga filantropi i att till-handahålla ett folk även en dyr vara, och framför allt kan det vara fallet, när det gäller livsmedel.

Slutligen ber jag att få säga den ärade talaren på Göteborgsbänken, att hans skäl emot denna sak, att man i Göteborg icke får den färska sillen tillräckligt billigt, är för mig otillräckligt. Vidare vill jag säga, att det för mig är obegripligt, hur den svenska prisnivån skulle kunna försämrans genom den *export* det här är fråga om.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindblad: Det är alldeles klart, att detta icke är någon partipolitisk fråga. Här har det nämligen varit så på fjärde avdelningen, där vi handlade saken, att av sex ledamöter tre ställde sig på vardera sidan, och av de tre var en socialdemokrat, en liberal och en högerman. Så skar frågan sönder partierna på avdelningen.

Det näst sista anförandet, som hölls av lektor Wigforss, gav mig anledning att säga några ord. Han ansåg, att det för Göteborgsarbetarna — det var visserligen i förbigående — skulle vara av värde, att icke sillen exporteras, ty därigenom skulle den för arbetarna i Göteborg bliva dyrare. Men här är dock fråga om att exportera en överflödsvara, som icke på något sätt kan omsättas inom landet. Det är klart, att när fiskarne få 100,000 hektoliter på en natt, som det hände för 14 dagar sedan kan denna vara icke omsättas i landet, utan den måste antingen exporteras eller också måste den förfaras. Då måste jag fråga mig: Hava vi verkligen rättighet att i dessa tider så handskas med livsmedel, när hela världen svälter? Jag tror, att det ligger något av intresse även för oss i att vi på allt sätt se till, att den hungriga världen blir mättad, ty detta är en vinst också för vårt land. Om det skall fortsätta på detta sätt, att en stor del av världen befinner sig i ständig hungersnöd är det uppenbart, att det är fara även för den övriga delen, således även för Sverige. Och dessutom är det, såsom förut framhållits, till stor nackdel för en så stor näringsgren som vårt fiske, att den icke kan bliva av med sin vara.

Jag kan för min del, med all reservation för de konsekvenser, som kunna uppstå, icke annat än att fortfarande yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Juhlin: Herr greve och talman! Jag skall icke yttra många ord, men när jag åhört debatten om denna fråga, har det förvånat mig, att samtliga talare icke funnit något annat sätt att tillgodogöra sig det rika sillfisket än att antingen exportera varan till Tyskland eller använda den som gödningsämne. Det är klart, att om man använder sillen på det senare sättet, eller såsom gödningsämne, kan man givetvis icke få ut mycket av den, och det kan icke bliva någon hjälp för fiskarne på västkusten eller för

Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.

(Forts.)

Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)

fiskarne på blekingekusten. Då nu frågan, såvitt jag fattat, framkommit uteslutande med tanke på att hjälpa de bohusländska fiskarne i deras betryckta ställning, så ser jag bort från den välgörenhet som efter vad en del talare framhållit skulle utövas här gentemot tyskarna genom att förse dem med denna livsmedelsvara.

Det har här under krigsåren, som jag förmodar icke är alldeles obekant för herrarna, använts en del dålig sill att tillverka fodermedel av. Det har visat sig vara ett alldeles utmärkt sådant; det har tillverkats såvitt jag vet i mycket stor utsträckning nere i Skåne, och vi hava även gjort det uppe i Södermanland, och tillverkningen pågår i närvarande stund. Med den betydande kostnad, som är förenad med att få in från utlandet dels foderkakor till hjälp för nötboskapen för att alstra mjölk och smör och dels majs till uppfödning och gödning av svin, så skulle man ju i stället kunna använda sillen för detta ändamål både till nötkreatursfoder och till svinfoder. Man kan mycket väl göra det med de nuvarande priserna, och jag tror därför, att de skulle kunna gå ganska bra för fiskarne där nere att reda sig med de pris, som kunna erhållas. Vi hava använt sill för detta ändamål, som kostat 20 och 22 kronor tunnan, och om man här kan komma upp till ett pris av 12 å 15 kronor per hektoliter för sillen, tror jag, att man gör fiskarne där nere en lika stor tjänst på detta sätt; man gör även en tjänst åt hela folket, därigenom att man skaffar billigare fodermedel för att på så sätt producera både kött och fläsk och mjölk, som också äro nödvändiga livsmedel.

Jag vill endast nämna detta, ehuru det ju är möjligt, att det icke kan hinna anordnas nu, men vi få tänka oss, att förhållandena kunna bli likartade här nästa år och flera år framåt. Jag tror i likhet med herr Swartz, att förhållandena i Tyskland icke snart bliva sådana att vi med fördel kunna exportera någon färsk sill dit utan att lämna statsunderstöd. Under sådana förhållanden anser jag, att det bör vara en åtgärd, som kan och bör vidtagas i landet för att tillgodogöra sig denna stora sillfångst på ett bättre och för landet nyttigare och även för sillfiskarne, som jag skulle tro, tillfredsställande sätt, vad prisfrågan beträffar.

Under sådana förhållanden ber jag att få yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Örne: Herr talman. mina herrar! Min ärade partivän, herr Lindblad, påpekade, att denna fråga icke var någon partifråga. d. v. s. att den har skurit sönder de vanliga politiska partierna över en kam.

Det synes vara så, att man här, såvitt jag förstår, kan tillämpa en sats, som en bekant man uttalat en gång, att strängt taget finns icke mer än två partier, och det är å ena sidan de som låta leda sig av rationella och förnuftiga synpunkter och å andra sidan de som låta sig ledas av andra synpunkter. Jag kan icke hjälpa, att jag måste finna, att till den förra gruppen höra reservanterna och de

som tala för reservationen. Från den andra sidan har gjorts gällande en ganska egendomlig blandning av sentimentala synpunkter och villfarelser.

Min ärade vän på denna länsbank, som nyss yttrade sig, talade om att det var vår skyldighet att hjälpa tyskarna. Förut har av finansministern upplysts, att vi hava lämnat en kredit, om jag hörde rätt, på ungefär 2 miljarder kronor. För min del ser jag saken så, att när näringslivets möjlighet att lämna krediter har upphört, då är det också slut med möjligheterna överhuvud taget, och att försöka med konstlade medel utöka krediten, såsom här föreslås, måste helt enkelt medföra en försämring av vår valuta. Det faller tillbaka ytterst på riksbanken och måste taga sig uttryck i en höjd prisnivå inom landet, om det får någon större omfattning.

Den ärade talaren på Bohuslänsbanken förklarade, att det icke alls gällde fiskarne, utan att det här gällde sillen, som man skulle ha medlidande med. Jag kan icke finna att ens den synpunkten är så vidare värdefull i denna debatt. Det är ju nämligen så, att man får lov att rätta produktionen efter avsättningsmöjligheterna. En produktion av varor, som icke kunna konsumeras, är fullständigt oförnuftig och bör inställas ju förr dess hellre, och i detta fall synes det mig, som om det icke skulle finnas något absolut tvång för fiskarne att fiska mera än som lämpligen kan avsättas till ett rimligt pris. Att frambringa en vara, som icke kan avsättas annat än genom konstgrepp är nämligen oförnuftigt och blir alltid oförnuftigt från ekonomiska synpunkter. Det finns en hel rad av produkter här i landet, på vilka man också brukar anlägga sådana synpunkter. Jag pekar endast på skogsbären och svamparna. Vartenda år få vi läsa i tidningarna om den oerhörda nationalförlust vi göra genom att icke tillvarataga dessa produkter. Ja, mina herrar, vi kunna exportera dem till Tyskland eller Ryssland eller Österrike, om vi endast få statskredit till förfogande. För 100 miljoner kronor skulle vi kunna exportera varenda svamp och vartenda lingon i landet, bara staten ville släppa till krediten och beordra riksbanken att betala ut pengarna. Men det är oförnuftigt, och därför blir det icke av. Lyckligtvis segrar förnuftet i detta fall, och jag hoppas, att det gör det även i nu förevarande fråga.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Andersson, Karl Andreas: Jag förmodar, att den siste ärade talaren själv ville räkna sig till det parti, som bedömde frågorna efter rent nationella grunder. Jag måste då säga, att den senare delen av hans resonemang knappast gav stöd åt en sådan uppfattning. Han säger, att om den sill, som fiskas där nere i Bohuslän, icke kan avsättas, få de vara så snälla och sluta att fiska. Ja, det vore ett mycket rationellt sätt att tillgodogöra sig de produkter, som kunna hämtas ur havet! Jag får säga, att detta hans resonemang måste bero på något irrationellt inom honom själv eller också på att han saknar vetskap om hur denna näring bedrives. Det är nämligen så, att där nere i Bohuslän äro 25- à 30.000 personer sedan

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

gammalt inriktade på att leva på fiske, och det har till nöds fött dem under de århundraden, som vi ha haft en fiskeriudkande befolkning där nere, och jag vill tillägga, att denna befolkning i stort sett absolut ingenting annat har att leva på än fiske. Jag kan icke tänka mig, att herr Örne skulle vilja placera dessa människor i någon industri för att konkurrera med andra industriarbetare, vilket jag för resten betvivlar, att de skulle duga till. Herr Örne vill alltså, så vitt jag kan förstå, döma denna befolkning till undergång, eller kanske han vill på något sätt underlätta dess emigration, vilken nog kan komma att äga rum sådan hjälp förutan.

Jag begärde emellertid ordet närmast med anledning av herr Wigforss' yttrande. Det var särskilt det, som uppkallade mig, att han var mån om att göteborgarna icke skulle berövas det billiga födoämne, som de ha tillgång till i sillen. Ja, jag får säga, att detta tal är något överdrivet. Det pris, som här är ifrågasatt, om den föreslagna krediten kommer till stånd, skulle ju vara 15 kronor per 90 kilogram — det blir ungefär 16 öre per kilogram — och jag tycker, att göteborgarna kunde vara tillfredsställda, om de få en förstklassig animalisk föda för ett dylikt pris, även om till detta primära pris måste läggas handelsvinst och transportkostnad etc. För övrigt förhåller det sig så, att priset inom landet säkerligen skulle bli oberoende av den ifrågasatta exporten, därför att en sådan export icke komme att äga rum i andra fall än när det är stora fiskedagar med översvämning på sill, så att priset i Göteborg har nått sin minimigräns vare sig det är export eller ej.

Herr Wigforss påpekade också, att det icke vore någon glädje för Tyskland att få denna fisk. Jag vill då framhålla, att man ifrån tysk sida verkligen gjort ansträngningar för att komma i åtnjutande av denna tillförsel. Beträffande prisfrågan kan jag nämna, att priset för den sill, som det nu är avgjort, att tyskarna skola köpa i Norge, kommer att ställa sig ungefär likadant som det pris, som nämnts i motionen. Priset för den norska sillen skulle komma att bli 25 å 23 kronor per låda. Norrmännen kunna sälja sin sill billigare än vi, därför att deras fiske pågår alldeles invid stränderna och därför kan drivas med mycket billigare omkostnader än det svenska. Däremot böra ju frakterna från Sverige ställa sig billigare än från Norge. Jag vill beträffande Norge tillägga, att det norska stortinget enhälligt iklätt sig en motsvarande kredit, och det kan också påpekas, att Holland, efter vad som meddelats i tidningarna, för någon tid sedan lämnat tyskarna en kredit av 200 miljoner gulden.

Vidare har herr Juhlin synbarligen trott sig finna ett guldkorn till lösandet av denna fråga, nämligen att göra kreatursfoder av sillen. Ja, en sådan tillverkning har ju försiggått i många år före kriget, och jag tror även under kriget, men det har visat sig, att på ett dylikt tillvaratagande av sillen kan ett sillfiske icke baseras, därför att sillen för detta ändamål icke betalas med högre pris än när det gäller att tillverka guano av densamma.

Herr greve och talman! Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Jag skall icke gå närmare in på den uppdelning av kammaren i olika partier, som den ärade talaren på Örebrolänsbänken gjorde, men då han antydde, att ett bifall till detta förslag skulle komma att förorsaka riksbanken svårigheter, föreställer jag mig, att riksbanksfullmäktigen och partiledaren herr Branting, som nyss i andra kammaren talade för utskottets hemställan, nog kommer att taga sig en funderare öfver denna uppdelning av meningsmotståndare och meningsfränder.

*Om beredande
av kredit vid
export af
färsk fisk till
Tyskland.*

(Forts.)

Jag vill i detta sammanhang vidare endast säga, att när samme talare som ledande sats för sig uppställde, att en produktion, som icke kan uppehållas annat än genom konstgrepp, böra vi avstå från, skulle jag vilja tillämpa denna sats på jordbruket under den egendomliga tid vi nu leva i — det är ju nämligen på grund av de säregna förhållandena inom fisket, som det föreliggande förslaget framkommit. I fråga om jordbruket har det ju varit så, att också detta nu uppehållits genom åtgärder, som herr Örne nog vill inränga bland »konstgreppen». Alltså skulle man enligt hans resonemang här i landet icke vidare bedriva något jordbruk. Till dylika resultat leder den ärade talarens »rationella» sätt att tänka.

Herr Örne: Jag skall be att till svar på det sista yttrandet få säga, att då herr Brantings föredöme åberopas, imponerar det icke i den allra ringaste grad på mig, därför att hans ståndpunkt i denna fråga står endast i full konsekvens med den av alla nationalekonomer skarpt klandrade valutapolitik, som riksbanken under hela kristiden har bedrivit och som även jag hela tiden för min enkla del ogillat — för det mesta i all tysthet, därför att jag endast är lekman.

Till slut vill jag gentemot den talare på bohuslänsbänken, som yttrade, att en underlåtenhet att bevilja anslaget skulle betyda ren undergång för fiskarbefolkningen, som i hundratals år livnärt sig av denna näring, säga, att detta uttalande innebär en betydligt större överdrift än den skämtsamma indelning av kammaren, som jag råkade göra i en hastig vändning. Vill han verkligen påstå, att fiskarne på västkusten gå under, om kammaren nu icke bifaller detta förslag? Jag tror icke, att han vågar vidhålla det påståendet.

Herr Bäckström: Jag begärde ordet med anledning av herr Wigforss' yttrande. Han sade några tankvärda ord angående vår valutapolitik, men jag skulle vilja fråga honom, om detta verkligen är den rätta frågan att anlägga dessa synpunkter på. Jag kan icke finna det. Här rulla miljonerna ut ur landet till ganska liten nytta. Jag vill erinra om att vi förra året hade ett importöverskott på 750 miljoner kronor. Jag vill också erinra om en historia, som jag hört berättas och som visst även återgivits i tidningarna, hurusom riksbanken för någon tid sedan exporterade till Schweiz 10 miljoner kronor av sitt surt förvärvade guld och i samma dagar Sidenhuset importerade för 10 miljoner kronor siden. Alla vilja vi liksom herr Wigforss-

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.*
(Forts.)

ha ett slut på denna trafik, men det synes mig, att det icke är det rätta ögonblicket att föra fram denna speciella fråga såsom en illustration till vart valutapolitiken leder. Det vore mycket önskvärt, om statsmakterna ville göra något för att hejda prisstegringen genom en annan prispolitik och genom att stoppa importen, men dessa 3 miljoner spela icke någon avgörande roll i det hänseendet.

Herr Nilsson, Johan, i Skottlandshus: Herr greve och talman, mina herrar! Som kammaren torde finna, står jag i denna fråga bland reservanterna och har kommit dit av det enkla skälet, att jag anser, att om vi över huvud taget skola slå in på den finansiella väg, som här ifrågasattes, bör det icke ske på initiativ från enskilda motionärer, utan Kungl. Maj:t bör bära ansvaret för avgörandet, huruvida det kan anses lämpligt att beträda denna väg. Och om man skulle komma dithän, att det anses lämpligt att tillgripa denna utväg, bör det ju vidare tagas i övervägande, huruvida den ena eller andra näringen bör komma i åtnjutande av ett dylikt stöd. Det är ju alldeles tydligt att om det blir bekant, att staten på detta sätt skall stödja våra näringar, krav kunna resas från många olika håll, och det gäller då att avväga, vilken näring som bäst är i behov av ett sådant stöd och kanske också av vilken export det land är bäst betjänt, dit det gäller att exportera.

Här hava framdragits åtskilliga jämförelser. Det har sagts, att industrien kan befinna sig i ett sådant läge, att den skulle kunna vara i behov av ett stöd liknande det, som ifrågasattes för fiskerinäringen. Jag ber då särskilt att få framhålla, att även jordbruket kan vara i ett synnerligen stort behov av dylikt stöd just för närvarande. Vi ha i de södra delarna av landet stora överskott särskilt av potatis, och det erbjuder synnerligen stora bekymmer att få dessa överskott realiserade i nuvarande tider. Jag är alldeles förvissad om att krav skola framkomma på att stöd skall lämnas för ordnande av sådan överskottsexport lika väl som av den nu ifrågakomna exporten. Om nu utskottets förslag bifalles, lär man väl icke heller kunna förvägra ett liknande stöd för en dylik export av jordbruksprodukter. Jag vill hoppas, att särskilt de, som här tala så varmt för ett bifall till denna kredit, icke skola svika, när vi komma fram med krav på att få hjälp till jämförlig sådan export, som möjligen kan komma till stånd.

Jag tror emellertid, att innan man principiellt går in på denna väg och innan man beslutar sig för att stödja en viss näringsgren, man bör göra klart för sig, huruvida man verkligen över huvud taget bör inlåta sig på något dylikt. Jag vill därför tills vidare yrka avslag på utskottets förslag, under förmodan att om Kungl. Maj:t finner det lämpligt att tillgripa denna utväg, initiativ från Kungl. Maj:ts sida icke heller skall utebliva.

Tills vidare ber jag alltså att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr Wigforss: Jag begärde ordet för en replik till herr Bäckström, eftersom han direkt frågade mig, om jag ansåge, att

detta ögonblick vore lämpligt att taga upp hela valutafrågan. Jag vill svara, att jag anser varje ögonblick vara lämpligt att fästa uppmärksamheten vid denna fråga, som kommer att vara kanske den viktigaste i vår inre politik under den närmaste tiden. Om man icke vid varje tillfälle påpekar konsekvenserna av denna kreditpolitik, kommer det alltid att finnas skäl för att gå ett specialintresse till mötes, ty de skäl, som detta specialintresse kan anföra, äro så pass starka, verka så pass kraftigt för ögonblicket och tala så starkt till känslorna, att en församling har svårt att stå emot. Om man därför icke sätter detta speciella fall under den allmänna synvinkeln, och ser det såsom ett led i hela vår penningpolitik, kan man, såvitt jag förstår, icke komma till den riktiga synen på frågan. Därför menar jag, att *varje* ögonblick är lämpligt för att påpeka dessa synpunkter, under det att jag tror, att de, som stå på den sida, som herr Bäckström i dag representerar, alltid komma att anse varje ögonblick olämpligt att taga upp frågan, ty för varje gång komma samma skäl att kunna anföras som de, som i dag blivit anförda. Men varje gång komma de, om man ser saken i stort, att väga lika lätt.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsks fisk till
Tyskland.
(Forts.)*

Herr Lindblad: Herr talman: Jag begärde ordet med anledning av herr Nilssons i Skottlandshus yttrande. Han förbådade, att från jordbrukarnas sida skulle komma framställningar av liknande art som den föreliggande och tillade, att han förmodade, att alla de, som nu tala för detta kreditanslag, då skulle visa sig lika villiga att rösta för en kredit för export av jordbruksartiklar. Särskilt framhöll han hur överflödet av potatis gjorde det behöfligt, att en sådan kredit ställdes till förfogande för att detta överskott skulle kunna exporteras. Det är ju dock en liten skillnad. Jordbrukarna ha, såvitt jag vet, hittills icke haft någon export på Tyskland av potatis och knappast heller av andra artiklar. Under de senaste åren före 1914 exporterade visserligen de skånska jordbrukarna litet mjölk och grädde till Tyskland, men därutöver vet jag icke, att de haft någon särskild marknad där. Här föreligger ett annat förhållande. Fisket har haft sin marknad på Tyskland, och det är fråga om att bevara denna marknad. Därför kan det i de båda fallen icke sägas vara full jämställighet, och jag vill åtminstone icke på förhand giva utfästelse om att ställa mig på precis samma ståndpunkt som nu, när herr Nilsson och hans vänner komma med anhållan om ett liknande understöd.

Herr Björkman: När man med uppmärksamhet lyssnar på denna debatt, kommer man i vissa fall på rätt underliga tankar. Här ha gjorts jämförelser, som halta, icke bara på ena benet, utan på båda. Här ha sagts, att om man nu lämnar stöd åt fiskerinäringen — och man har påstått att det är det det gäller — och så en annan näring, exempelvis maskinindustrien, kommer och kräver

Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)

motsvarande understöd för att kunna exportera till utlandet, skulle det vara en synnerligen farlig konsekvens. Det är väl emellertid en viss skillnad mellan det stöd, som här skulle ges åt fiskerieringen, och det stöd, som under sådana omständigheter skulle komma ifråga. Här har påpekats av en föregående talare, att det är exceptionella förhållanden det här gäller, då det nu är föreslaget, att man skulle träda hjälpande emellan. När undantagsvis något större fiske sker, i sådan omfattning, att inte sillen kan på vanligt sätt tillgodogöras, det är då hjälpen skulle lämnas. Sillen, den fiskade varan, förstöres eljest fullkomligt och blir fullkomligt värdelös eller i det närmaste värdelös. Ifråga om maskinindustrien däremot är väl förhållandet ett annat. Om icke en separator eller åkerbruksmaskin kan exporteras, förstöres den väl icke, fördärvas inte, och det uppstår i så fall icke någon fullständig nationalekonomisk förlust.

Här har gjorts en annan jämförelse av min ärade partivän på Örebrolänsbänken, en jämförelse, som också haltar. Synbarligen gjordes jämförelsen på grund av obekantskapen med de förhållanden, under vilka fisket sker. När fiskeflottan går ut, veta fiskarne inte, hur stor fångst de få, och båtarna fiska ju inte på samma ställe. De ta naturligtvis upp all den fångst de få. Men ha de då fått upp en större fångst, kan detta icke jämföras med förhållandena vid bärplockning, som man här emellertid gjort jämförelse med. När en sådan där större fångst kommer in och en större eller mindre del förfäres eller måste säljas till obetydligt pris, så innebär det en ren nationalekonomisk förlust.

Jag skall belysa det med ett litet exempel. Det fångades, såvitt jag kan minnas, för inte så länge sedan 100,000 hektoliter sill. Om av dessa 100,000 hektoliter 50,000 hektoliter kunde säljas med fördel — och jag tror, att så blev förhållandet den gången — var det ju en förlust, som det allmänna, som Sverige gjorde därå. Om i stället dessa 50,000 hektoliter hade kunnat exporteras till Tyskland till ett pris av 15 kronor per hektoliter, får jag ju genom en enkel multiplikation en inkomst av 750,000 kronor. Där är sålunda redan på ett enda sådant fall en fjärdedel av den här ifrågasatta garantisumman täckt.

Det är den synpunkten, herr talman, som jag lägger på saken, att den fiskade och ilandförda sillen representerar ett nationalekonomiskt värde, som bör tillvaratagas, och det är ur den synpunkten som jag röster för statsutskottets förslag.

Herr Swartz: Det kan verkligen icke annat än göra ett ganska egendomligt intryck, när man hör resonemang av det slag, som särskilt den siste ärade talaren gav kammaren till livs. Denna nationalekonomiska visdom synes mig vara, om jag så får säga, av en ganska begränsad natur. Den begränsar sig med avseende på den föreliggande frågan till en tro, att vad man här gör gäller endast och allenast ett enstaka fall: alla andra kan man bortse

ifrån. Det är just denna syn på tingen, som jag försökt att i min mån fästa uppmärksamheten på såsom varande mycket farlig. Man kan inte isolera detta fall och säga: »Då vi gå med på detta, så är det därför, att här föreligga alldeles speciella skäl. Här skola vi gripa in, och det medför inte alls någon effekt på annat håll. Därför skola vi göra det.» Hade det däremot medfört effekt på annat håll, skulle man vara betänksam — det skulle väl vara den logiska fortsättningen av ett sådant resonemang. Särskilt den siste ärade talaren talade om, att här gäller det, att man skall tillgodogöra sig den stora sillfångst man får vid ett visst tillfälle, och därför skall man gå med på detta förslag. Ja, men den ärade talaren glömde att i statsutskottets utlåtande det icke bara är fråga om sillfångsten, utan också om att hjälpa blekinge- och östersjöfisket. Det är icke någonting, som är tillfälligt, utan någonting, som återkommer. Där ha vi redan en konsekvens. Vi ha alldeles givet klart för oss liknande konsekvenser på andra håll, och det går inte att säga: »när jag gick med på detta förslag, då var jag på det klara med, att man icke skulle gå längre». Har man varit med litet i riksdagen, tror jag, att ens erfarenhet ger vid handen, att ett sådant resonemang kan man visserligen försöka att för tillfället skydda sig själv med, men det går inte att i framtiden därmed göra intryck på en församling, som då utan allt tvivel är lika känslig för argument av den beskaffenhet, som här är det enda, som egentligen kan tala för ett bifall, nämligen *hjärtats*. Men det är det, som man får akta sig för. Man måste låta det kalla förståndet råda.

Jag skall också be att få göra en liten anmärkning mot det resonemang, den siste talaren hade, nämligen när han sade, att här är fråga om sill och icke om maskiner. Jag har redan i mitt första anförande bemött den uppfattningen. Han säger: »maskinerna kunna inte fördärvas, utan ligga kvar i landet och ha fortfarande nationalekonomiskt värde». Ja, om man kan göra någon nytta med dem. Men om det är så, att de icke kunna säljas, vet jag inte, vari det nationalekonomiska värdet ligger — alltid ha de något värde som skrot, men jag förmodar, att det inte är det värdet, som talaren tänker på.

Jag säger ännu en gång: här är icke fråga om objekten, det är inte fråga om vare sig sill eller maskiner, utan det är fråga om människor, och människorna äro precis lika funtade och kunna behöva lika mycket, antingen de äro bohusfiskare eller industriarbetare. Och det är det, som vi få tänka på och komma ihåg, och det är konsekvenserna på detta område, som gjort, att regeringen inte har kunnat eller velat ge sig in på denna sak.

En ärad talare har som skäl för bifall till utskottets förslag framhållit, att *regeringen* varit mycket tveksam: »det har varit ett skäl för oss att gå med på detta förslag». Ja, jag begriper inte annat, än att det bör vara ett skäl för oss att också ställa oss ytterligt tveksamma, och att vi böra undra: är det verkligen förnuf-

(Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)

Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.
(Forts.)

tigt att gå med på ett förslag, som regeringen icke vill gå med på, som dock har större ansvar i sådana saker än vi och som givetvis haft mycket bättre tillfälle att penetrera denna sak och vända och vrida på den från alla håll och kanter och som kan se och överblicka frågan bättre än vi? Är detta då ett skäl: »regeringen vill inte vara med, därför skola vi vara med?» Många logiska saltomortaler har jag hört i mina dar, men knappast någon, som överträffar denna i konstskicklighet.

Så svaras bland annat, när man frågar, hur detta skall ordnas: »ja, det skall regeringen göra, det lämna vi åt regeringen, och den kommer att ordna det på allra bästa sätt och vis». Ja, men regeringen har ju sagt, att den inte vill ha med saken att göra. Den har sagt, att den icke ansett det lämpligt att taga itu med saken. Skola vi då slå oss till ro med att överlämna den åt en regering, som själv avböjt hela historien, och säga: »Var så god och ordna det här. Vi ha nu fattat ett beslut, som ni tycker är galet, men ni få utföra det. Vi äro övertygade om att det blir bra, bara ni tar hand om det.» Jag kan omöjligen slå mig till ro med ett sådant resonemang.

Jag vädjar verkligen till herrarna litet var att noga övertänka, vad ni göra, och inte låta hjärtat springa bort med förståndet.

Herr Björkman: Herr talman! Det har hänt förr än i dag, ifall statsutskottets förslag skulle bifallas, att riksdagen fattat ett beslut i strid med regeringens önskingar och ålagt regeringen att utföra ett riksdagsbeslut, som kan vara besvärligt, men jag vill ytterligare säga, att därest här i kammaren skulle föreligga förslag att ge ett motsvarande stöd åt någon annan svensk näring under liknande prekära förhållanden, som här föreligga, och jag då skulle fortfarande sitta kvar i kammaren, jag är beredd att ge det stödet åt vilken svensk näring som helst som visar sig behöva det.

Jag har ingen anledning att frågå mitt förra yrkande.

Herr Möller: Ja, mina herrar, jag ber om ursäkt för att jag begärt ordet nu i debattens sista stund, men jag måste bekänna, att för mig är det omöjligt att gå med på ett förslag, som, såvitt jag förstår, inför fullkomligt felaktiga ekonomiska principer uti vår politik. Jag skall inte ingå på någon lång motivering. Jag konstaterar endast, att vi ha i vårt land en oerhörd hög prisnivå. Det finnes ett stort svenskt ekonomiskt intresse, och det är att söka få denna prisnivå så låg, som omständigheterna över huvud taget kunna medge. Jag kan inte medverka till ett resultat, som åtminstone i viss mån komme att bidra till att vår prisnivå skall uppehållas och jag anser, att man ej skall avstå från tillfällena att eventuellt kunna sänka prisnivån. Det är tänkbart, att den svenska marknaden är dåligt organiserad. men kan en stor tillförsel av sill medföra ett prisfall på sillen, så att den för arbetarklassen blir en mycket, mycket billig vara. icke bara i Göteborg, utan om möjligt över hela landet, så är det alldeles säkert, att detta över huvud taget verkar modifierande på

den livsmedelsprisnivå vi ha, och med hänsyn till detta, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Andersson, Karl Andreas: Jag har begärt ordet i anledning av herr Örnes sista anförande. När jag talade om fiskerinäringens undergång, utgick jag från hans yttrande, att fiskarne icke skulle fiska, så att det bleve överskott, och jag undrar, om ej hans ord föllo så, att de icke heller skulle fiska så mycket, att export bleve behöflig, utan då skulle de hellre inställa fisket. Det var det, som gjorde, att jag kom att tala om fiskerinäringens undergång.

Sedermera har herr Nilsson i Skottlandshus avfordrat oss en förklaring beträffande vår ståndpunkt till liknande krav från andra håll. Jag vill då säga, att vi äro beredda att sakligt pröva varje särskilt fall, och visar det sig då, att en näring nödvändigt är i behov av ett liknande understöd som det ifrågavarande, förmodar jag, att riksdagen är villig att tillmötesgå detta krav.

Vad beträffar herr Möllers yttrande äro hans däri anförda argument redan framförda av herr Wigforss och, så vitt jag förstår, bemötta. Han talade om prisnivån, och jag vill påpeka, att det inte är säkert, att konsekvenserna skulle bliva de som han gjorde gällande, ty det kan allt för väl hända, att ett avslag på utskottets förslag kan bidra till att sillen snarare blir dyrare än billigare, då det kan leda till, att det inte blir något fiske av eller i varje fall att fisket icke bedrivs i den utsträckning, som skulle bli fallet, om utskottets förslag bifalles av riksdagen.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan godkänna den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anlogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 17 och godkänner den vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 30.

*Om beredande
av kredit vid
export av
färsk fisk till
Tyskland.*

(Forts.)

Herr talmannen uppstod nu och avlägsnade sig, varefter ledningen av kammarens förhandlingar övertogs av herr vice talmannen.

Herr statsrådet *Olsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 47, med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 11 juli 1919 om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror; samt

nr 50, med förslag till förordning angående upphörande av taxering enligt förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt m. m.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 3, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtande och memorial:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår; samt

nr 2, angående ersättning till sekreteraren Henrik Carlson för biträde såsom sekreterare hos utskottet, innan ordinarie kanslipersonal blivit utsedd.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbetalande av visst statslån från egnahemslånefonden till Kungsörs egnahemsförening u. p. a.; samt

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av ett område vid berget Vaddetjåkko i närheten av Torne träsk.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Punkterna 1—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Lades till handlingarna.

Punkterna 7 och 8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

I denna punkt hade utskottet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts under punkt 9 av proposition nr 11 gjorda framställning, att riksdagen medgäve att kronoegendomen »åker utom stadens norra vall» inom Ystads stadsområde finge till staden Ystad försäljas mot en köpeskillning av 44,788 kronor under villkor,

*Ang.
försäljning av
en kronoegen-
dom till staden
Ystad.*

att egendomen såldes i det skick, den vid tillträdet befunnas, varvid staden skulle inträda i de rättigheter och skyldigheter, kronan ägt till den brukare, som vid samma tid avträdde egendomen;

att köpeskillningen skulle vid tillträdet kontant erläggas till länsstyrelsen i länet;

att staden skulle svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder; samt

att staden skulle ensam vidkännas kostnaderna för lagfart å köpet och andra med köpet förenade utgifter samt för in-teckning i fastigheten till säkerhet för berörda skuldförbindelse.

Herr Hellström: Herr vice talman! Jag ber att få föreslå en formell ändring i utskottets hemställan i sista momentet av den nu föredragna punkten.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att köpeskillningen skulle gäldas med en sjättedel kontant, och att för resten skulle överlämnas en stadens skuldförbindelse. I samband därmed har också Kungl. Maj:t föreslagit, att staden ensam skulle ansvara för in-teckning i fastigheten till säkerhet för denna skuldförbindelse.

Emellertid har utskottet ansett, att hela köpeskillningen borde gäldas kontant vid tillträdet, och att sålunda ingen dylik förbindelse skulle avgas. Genom ett förbiseende i utskottet har emellertid det sistnämnda villkoret kommit med i den sista punkten, och jag ber därför att få hemställa, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag med den ändring, att de i slutet förekommande orden: »samt för in-teckning i fastigheten till säkerhet för berörda skuldförbindelse» utelämnas.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr vice talman yttrade, att beträffande nu föredragna punkt annat yrkande

Ang. ej förekommit, än, av herr *Hellström*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att de i slutet förekommande orden »samt för inteckning i fastigheten till säkerhet för berörda skuldförbindelse» utelämnades.

Ystad.
(Forts.)

Därpå gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare på bifall till herr *Hellströms* yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 10.

.. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 11 och 12.

Lades till handlingarna.

Punkterna 13 och 14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Interpellation
om
upphävande
av exportför-
budet å ani-
maliska jord-
bruksproduk-
ter m. m.*

Herr *W ohlin* erhöi på begäran ordet och anförde: Herr vice talman! Jag har äran vördsamt anhålla om kammarens tillstånd att till hans excellens herr statsministern få rikta en interpellation av följande innehåll.

Under den senaste tiden har, såsom allmänt är känt, en betydande nedgång ägt rum av partiprisen inom vårt land å fläsk och kött, och jämväl partiprisen å smör och ost hava sjunkit. Samma företeelse framträder i Norge. Minutprisen å omförmälda varor åter hava endast obetydligt nedgått, och mellanhänderna göra sig för närvarande, efter allt att döma, oskäligt stora vinster.

Orsakerna till den häftiga prissänkningen ifråga, torde till väsentlig del vara att söka däri, att den danska exporten, som under krigsåren i väsentlig grad dirigerades till centralmakterna, för närvarande har svårt att återvinna sin förra ställning på den engelska marknaden. Det uppgives emellertid även, ovisst med vad skäl, att den danska exporten på Sverige och Norge i viss omfattning påverkas av spekulationsmanövrar från danska handelsmäns sida, och att de danska producenterna icke äro enbart tillfredsställda med exportens nuvarande organisation.

Då prisfallet ifråga i Sverige allvarligt hotar jordbrukarna inom särskilt södra och mellersta delarna av vårt land, utan att i nämnvärd mån lända konsumtionen till gagn, synas åtgärder från den svenska regeringens sida vara av förhållandena påkallade.

Redan vid riksdagens början överlades inom Jordbrukarnas fria grupp, huruvida frågan om exportförbudens upphävande för de animaliska jordbruksprodukternas vidkommande borde motionsvis brin-

gas under riksdagens prövning. Då det emellertid är Kungl. Maj:t obetaget att ensam besluta härom, och en utdragen riksdagsbehandling av ärendet skulle kunna komma att minska möjligheterna för ett snabbt avgörande från regeringens sida, avstods från tanken på att framgå motionsvägen.

I anledning av vad jag nu anfört, får jag härmed vördsamt anhålla om kammarens tillstånd att till hans excellens herr statsministern rikta följande frågor:

1:o) ämnar regeringen med anledning av fallet i partiprisen å animaliska jordbruksprodukter omedelbart gå i författning om upphävande av exportförbunden å dessa varor?;

2:o) ämnar regeringen sätta sig i förbindelse med vederbörande myndigheter i Danmark med syfte att få orsakerna utrönta till den tidvis starka exporten från Danmark till Sverige av animaliska jordbruksprodukter samt att få denna export mera jämnt och tillfredsställande organiserad?;

3:o) ämnar regeringen skyndsamt vidtaga åtgärder med syfte att bringa detaljprisen å omförmälda varor i ett rimligare förhållande till partiprisen därå än vad för närvarande är fallet?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 13, till Konungen i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897.

Skrivelseförslaget godkändes, under förutsättning att vad utskottet hemställt i sitt utlåtande nr 3 bifölles även av andra kammaren.

Vid föredragning av de under sammanträdet avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 45, 46, 48 och 49 till statsutskottet, samt nr 47 och 50 till bevillningsutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1,59 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

*Interpellation
om
upphävande
av exportför-
buden å ani-
maliska jord-
bruksproduk-
ter m. m.
(Forts.)*